

Hallituksen esitys eduskunnalle laeksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain sekä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta sekä Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia. Esitys liittyy sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU-koordinaatioasetus) tulkintaan ja rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (rajalaki) 1.5.2023 voimaan tulleisiin muutoksiin.

Esityksen mukaan tutkinto-opiskelijat EU- ja ETA-valtioista, Sveitsistä tai Isosta-Britanniasta ja Pohjois-Irlannin yhdistyneestä kuningaskunnasta (EU-tutkinto-opiskelija) vapautettaisiin opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitomaksun maksamisesta EU-koordinaatioasetuksen mukaisesti. Näiden EU-tutkinto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta aiheutuneista kustannuksista perittäisiin korvaus opiskelijan sairaanhoidon kustannuksista vastaavalta valtiolta rajalain mukaisesti. Ehdotettu muutos vaikuttaisi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kokonaisrahoituksen rahoitusosuuksien muodostumiseen, minkä vuoksi rahoitusta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi ja tarkennettavaksi. Lakia toimeenpantaessa sen rahoitusta koskevissa säännöksissä on havaittu myös muita muutos- ja täsmentämistarpeita, josta syystä lain rahoitusta koskevien 2 ja 3 lukujen säännöksiä ehdotetaan selkiytettäväksi kauttaaltaan vastaamaan esitystavaltaan valtion kehys- ja talousarvion laatimisprosessissa noudatettuja käsitteitä, menettelyjä ja määräaikoja.

Esityksessä ehdotetaan opiskelijoiden terveydenhoitomaksun eräpäivien muuttamista niin, että Kansaneläkelaitos voi lähettää tiedon maksuvelvollisuudesta läsnä oleviksi ilmoittautuneille opiskelijoille sekä myös Kansaneläkelaitoksen tietojensaantioikeuksien laajentamista, jotta se voi toteuttaa laissa säädettyä järjestämistehtäväänsä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan lähinnä teknisluonteisia korjauksia eräisiin muihin opiskeluterveydenhuoltolain pykäliin säännösten selkiyttämiseksi.

Kansaneläkelaitoksesta annettuun lakiin esitetään tehtäväksi tekninen tarkennus korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettuun lakiin ehdotetuista muutoksista johtuen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 EU-koordinaatioasetuksen tulkintamuutos	4
2.2 Rahoitusprosessin selkeytys- ja joustavoittamistarpeet	6
2.2.1 Opiskeluterveydenhuollon perus- ja lisärahoitus	6
2.2.2 Opiskeluterveydenhuollon rahoitusprosessi.....	7
2.3 Oikeus opiskeluterveydenhuollon palveluihin	9
2.4 Terveydenhoitomaksun maksukäytännöt.....	10
2.5 Tietojenvaihto	10
3 Tavoitteet	11
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	11
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	11
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	14
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	14
4.2.2 Vaikutukset viranomaistoimintaan sekä YTHS:n toimintaan ja henkilöstöön.....	15
4.2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset	16
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset	16
6 Lausuntopalaute	18
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	18
7.1 Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta	18
7.2 Laki Kansaneläkelaitoksesta	29
8 Lakia alemman asteinen sääntely	29
9 Voimaantulo	29
10 Toimeenpano ja seuranta	30
11 Suhde muihin esityksiin.....	30
11.1 Suhde talousarvioesitykseen	30
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	30
LAKIEHDOTUKSET	36
1. Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta.....	36
2. Laki Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta	42
LIITE	43
RINNAKKAISTEKSTIT	43
1. Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta.....	43
2. Laki Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta	54

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettu laki (695/2019, jäljempänä opiskeluterveydenhuoltolaki) tuli voimaan 1.1.2021. Laissa säädetään korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä, tuottamisesta ja rahoittamisesta. Kansaneläkelaitos (jäljempänä Kela) vastaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä valtakunnallisesti. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (jäljempänä YTHS) toimii valtakunnallisena palvelujen tuottajana. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät palvelut määräytyvät terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:n mukaan, ja palvelujen sisältöä täsmennetään edelleen valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011).

Opiskeluterveydenhuoltolain voimaan tulon myötä toteutui mittava uudistus, kun ammattikorkeakoulujen opiskelijat tulivat korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon piiriin. Tavoitteena oli parantaa opiskeluterveydenhuollon laatua ja yhdenvertaista saatavuutta kaikille korkeakouluopiskelijoille. Toisen asteen opiskelijat ovat oikeutettuja hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevaan opiskeluterveydenhuoltoon. Tässä esityksessä opiskeluterveydenhuollolla tarkoitetaan yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskelevien opiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoa.

Opiskeluterveydenhuoltolaissa on havaittu runsaasti muutos-, täsmennys- ja selkeyttämistarpeita sen toimeenpanon myötä. Lain on ensinnäkin todettu olevan ristiriidassa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (883/2004, jäljempänä EU-koordinaatioasetus) kanssa. EU-koordinaatioasetus on Suomessa voimassa olevaa, velvoittavaa oikeutta, josta syystä opiskeluterveydenhuoltolakia on muutettava mahdollisimman pikaisesti vastaamaan EU-säännöksiä. EU-koordinaatioasetuksen toimeenpano edellyttää muutoksia opiskelijoiden terveydenhoitomaksua ja opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskeviin säännöksiin. Lisäksi rahoitusta koskevissa pykälissä on havaittu lain toimeenpanoa haittaavaa epätasällisyyttä ja epätarkkuutta. Opiskeluterveydenhuoltolaissa on havaittu myös muita, lähinnä teknisluonteisia muutoksia ja täsmennystä edellyttäviä muutostarpeita.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitysluonnos on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Valmistelun aikana on keskusteltu valtiovarainministeriön kanssa esityksen vaikutuksista. Myös opiskelijajärjestöjä on kuultu valmistelun aikana.

Esitystä koskevat asiakirjat ovat saatavilla osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella xx.

Hallituksen esityksen luonnoksesta järjestettiin lausuntokierros xx.6.–xx.x.2023. Lausuntoa pyydettiin yhteensä xx toimijalta, minkä lisäksi myös muilla tahoilla oli mahdollisuus antaa esitysluonnoksesta lausuntonsa [Lausuntopalvelu.fi](https://lausuntopalvelu.fi) -sivustolla.

2 Nykytila ja sen arviointi

Laissa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta säädetään korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä, tuottamisesta ja rahoittamisesta. Palvelujen sisältö määrättyvät terveydenhuoltolain sekä valtioneuvoston asetuksen 338/2011 mukaisesti.

Kansaneläkelaitos vastaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö tuottaa palvelut. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen piirissä oli vuonna 2022 keskimäärin 282 851 opiskelijaa¹ ja palvelujen kokonaiskustannukset olivat vajaat 81 miljoonaa euroa.

2.1 EU-koordinaatioasetuksen tulkintamuutos

Opiskeluterveydenhuoltolain voimassa olevan 24 §:n mukaan velvollisuus maksaa terveydenhoitomaksu Kansaneläkelaitokselle koskee kaikkia läsnä olevaksi ilmoittautuneita korkeakoulujen tutkinto-opiskelijoita. Kuitenkin sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 883/2004 (EU-koordinaatioasetus) on Suomessa voimassa olevaa, velvoittavaa oikeutta, jonka mukaan henkilöltä, joka on vakuutettuna toisessa jäsenvaltiossa, ei voida periä vakuutusmaksuja toisessa jäsenmaassa. Suomessa on arvioitu vuosittain opiskelevan noin 4 400 EU-tutkinto-opiskelijaa, joita ei voida velvoittaa maksamaan terveydenhoitomaksua². Tämä vastaa noin 1,6 prosenttia korkeakoulujen opiskelijamäärästä.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon ei aiemmin katsottu kuuluvan EU-koordinaatioasetuksen soveltamisalaan 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan sairausetuutena, kuten muun muassa kunnan ja 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla oleva julkinen terveydenhuolto. Keskeisenä perusteluna tälle oli se, että opiskeluterveydenhuoltoa pidettiin pääosin ennaltaehkäisevänä palveluna. Opiskeluterveydenhuoltolain uudistamisen yhteydessä tulkintalinjaa ei muutettu, joten myös EU:n alueelta tulevien korkeakouluopiskelijoiden, jotka kuuluvat lähtöomaansa sosiaaliturvaan, on tullut maksaa terveydenhoitomaksu Kelalle.

Tulkintalinja tuli uudelleen tarkasteluun syksyllä 2021, kun asia tuli esiin Belgian sosiaaliturvalaitoksen Solvit-menettelyyn saattaman asian yhteydessä. Suomi sai kysymykseen EU-komission epävirallisen kannanoton, jonka mukaan opiskeluterveydenhuollon palvelut täyttäisivät EU-koordinaatioasetuksen mukaisen sairausetuuden määritelmän. Tämä tarkoittaa sitä, että myös opiskeluterveydenhuollon palvelut kuuluvat EU-koordinaatioasetuksen soveltamisalaan. Linjausmuutoksen seurauksena EU- tai ETA-valtiosta, Sveitsistä tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneestä kuningaskunnasta (jäljempänä EU-valtio) tuleva korkeakoulututkintoa suorittava opiskelija (jäljempänä EU-tutkinto-opiskelija), joka kuuluu edellä mainittujen valtioiden sairaanhoidon kustannusvastuulle, on oikeutettu YTHS:n järjestämiin palveluihin suoraan EU-koordinaatioasetuksen perusteella. EU-tutkinto-opiskelijalta ei voida enää periä opiskeluterveydenhuoltolaissa säädettyjä, YTHS:n toiminnan kattamiseksi tarkoitettuja maksuja, mutta Suomen valtiolle syntyy oikeus laskuttaa annetusta hoidosta aiheutuneet kustannukset opiskelijan sairaanhoidosta vastuussa olevalta valtiolta. Käytännössä Kela toteuttaa tätä kustannusten laskutusta sairaanhoidosta vastuussa olevalta valtiolta.

Muuttuneen koordinaatioasetuksen tulkintalinjan mukaisesti läsnä olevaksi ilmoittautuneelta EU-tutkinto-opiskelijalta, joka kuuluu EU- tai ETA-valtion, Sveitsin tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan sairaanhoidon kustannusvastuulle, ei ole peritty enää

¹ Lähde: Kevät ja syyslukukauden 2022 opiskelijamäärien keskiarvo

² Vipunen, korkeakouluopiskelijoiden määrä 10.1.2022

syyslukukaudesta 2022 alkaen korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitomaksua eikä siihen liittyvää viivästymismaksua. Maksusta on 9/2022 – 4/2023 välisenä aikana vapautettu Kansaneläkelaitokselta saatujen tietojen mukaan 1 236 opiskelijaa.

Tulkintalinjan muutos aiheutti muutostarpeita myös rajat ylittävästä terveydenhuollosta annettuun lakiin (1201/2013, jäljempänä rajalaki), jonka muutosta koskeva hallituksen esitys HE 138/2022 vp hyväksyttiin eduskunnassa 13.2.2023. Rajalain uuden, 20 a §:n pykälän mukaan Kansaneläkelaitos korvaa valtion varoista Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle terveydenhuollon palveluista aiheutuneet kustannukset, jos terveydenhuollon palvelu on annettu henkilölle, joka EU-asetuksen 883/2004 tai kansainvälisen sopimuksen perusteella kuuluu toisen valtion sairaanhoidon kustannusvastaalle. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on ollut siten 1.5.2023 alkaen oikeus hakea Kelalta korvausta EU-tutkinto-opiskelijalle annettujen terveydenhuoltopalvelujen kustannuksista, huolimatta siitä, että YTHS saa edelleen myös valtion rahoitusta EU-tutkinto-opiskelijoiden osalta.

EU-koordinaatioasetuksen muuttuneesta tulkintalinjasta johtuen opiskeluterveydenhuollon rahoituksesta tulisi vähentää EU-tutkinto-opiskelijoiden terveydenhuollosta aiheutuneiden kustannusten korvausten tuotto. Palvelujen mitoituksessa ja kokonaisrahoituksessa EU-tutkinto-opiskelijat tulee edelleen huomioida, mutta koska Kela jatkossa korvaa YTHS:lle EU-tutkinto-opiskelijoille annettujen terveydenhuoltopalvelujen kustannukset, ei EU-tutkinto-opiskelijoita enää tulisi huomioida valtion rahoitusosuudessa.

Yksityisen vakuutuksen omaavat EU-tutkinto-opiskelijat

EU-tutkinto-opiskelija on vapautettu terveydenhoitomaksusta, jos hän kuuluu toisen EU- tai ETA-valtion, Sveitsin tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan sosiaaliturvaan piiriin. Kun henkilö kuuluu ko. valtioiden sosiaaliturvan piiriin, kyseinen maa yleensä vastaa myös hänen sairaanhoitonsa kustannuksista. EU-tutkinto-opiskelijat osoittavat pääsääntöisesti maksuvapautensa Kelalle toisen maan myöntämällä eurooppalaisella sairaanhoitokortilla³ (jäljempänä EHIC-kortti).

Osa opiskelijoista on vapautettuja terveydenhoitomaksusta, vaikka toinen EU- tai ETA-valtio, Sveitsi tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta ei vastaa heidän sairaanhoidon kustannuksista. EU-tutkinto-opiskelija voi kuulua EU:n toimielinten yhteiseen sairausvakuutusjärjestelmään. Kyseinen opiskelija ei kuulu minkään kansallisen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin, eikä häneen sovelleta EU-koordinaatioasetusta. EU-tuomioistuimien (esim. C-690/15 EUTI) on kuitenkin katsonut ratkaisukäytännössään, etteivät EU-toimielinten yhteiseen sairausvakuutusjärjestelmään kuuluvat henkilöt ole velvollisia maksamaan maksuja unionin toimielinten yhteisen sosiaaliturvajärjestelmän lisäksi kansalliseen sosiaaliturvajärjestelmään.

Joissakin valtioissa (esimerkiksi Saksassa ja Sveitsissä) on kaksijakoinen sairausvakuutusjärjestelmä, joka koostuu lakisääteisestä ja yksityisestä vakuutuksesta. Yksityisen vakuutuksen omaavat opiskelijat katsotaan kuuluvan kyseisten maiden sosiaaliturvan piiriin. Kyseinen maa ei kuitenkaan vastaa heidän sairaanhoidon kustannuksista. Yllä mainitut henkilöt ovat siis vapautettuja terveydenhoitomaksusta, mutta YTHS ei kuitenkaan voi hakea kyseisistä henkilöistä valtion korvausta. Valtion korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että henkilö kuuluu EU-asetuksen 883/2004 perusteella toisen valtion sairaanhoidon kustannusvastaalle.

³ Iso-Britannian myöntämän kortin nimi on Global Health Insurance Card (GHIC)

YTHS:n tulisi käytännössä laskuttaa kustannukset annetuista opiskeluterveydenhuollon palveluista edellä mainittuihin erityisryhmiin kuuluvilta opiskelijoilta suoraan ja opiskelijoiden tulisi hakea korvauksia jälkikäteen niistä yksityisistä sairausvakuutuslaitoksista, jotka vastaavat heidän kustannuksistaan. YTHS:llä ei kuitenkaan ole laskutusjärjestelmää eikä YTHS:llä myöskään ole mahdollisuutta tunnistaa edellä mainittuja erityisryhmiä. Koska YTHS ei pysty laskuttamaan kyseisiä opiskelijoita, heidän mahdollisesta hoidostaan aiheutuvat kustannukset jäävät valtion rahoitettavaksi. Maksusta on vapautettu näillä perusteilla Kansaneläkelaitokselta saatujen tietojen mukaan yhteensä noin 40 -50 opiskelijaa ajalla 9/2022 – 4/2023.

2.2 Rahoitusprosessin selkeytys- ja joustavoittamistarpeet

2.2.1 Opiskeluterveydenhuollon perus- ja lisärahoitus

Opiskeluterveydenhuoltolain voimassa olevan 14 §:n 1 momentin mukaan opiskeluterveydenhuollon hyväksyttäviksi kustannuksiksi katsotaan opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Momentin 2 mukaan opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kokonaiskustannukset muodostuvat opiskelijalle annettavien opiskeluterveydenhuollon palvelujen opiskelijakohtaisesta hyväksyttävästä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden korkeakouluopiskelijoiden määrällä.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan hyväksyttävät kokonaiskustannukset määriteltäisiin valtiontalouden kehyksiä ja valtion talousarviota valmisteltaessa (HE 145/2018 vp, s. 54). Voimassa olevan lain 16 §:n 2 momentin mukaan eduskunta päättää vuosittain opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kustannuksista ja valtion rahoituksesta valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä. Vuonna 2022 hyväksytty opiskelijakohtainen kustannus oli 310,9 euroa. Kun kevään 2022 ja syksyn 2022 läsnä olevaksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden keskiarvo oli 282 851 opiskelijaa, toteutunut opiskelijakohtainen kustannus laskettuna YTHS:n toteutuneilla kustannuksilla oli 286,20 euroa opiskelijaa kohden.

Opiskeluterveydenhuoltolain 18 §:ssä säädetään korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon lisärahoituksesta ennakoimattomassa tilanteessa. Valtio vastaa perusrahoituksen lisäksi siitä, että Kansaneläkelaitoksen käytettävissä on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon riittävä rahoitus, jos se on välttämätöntä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden turvaamiseksi äkillisestä ja ennakoimattomasta syystä johtuen.

Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan 18 §:ssä tarkoitettu lisärahoitus voisi tulla käyttöön poikkeuksellisissa, äkillisissä ja ennakoimattomissa tilanteissa, joissa opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarve yllättäen ja ennakoimattomasti kasvaisi. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi oppilaitoksessa tai alueella tapahtunut onnettomuus, väkivaltatilanne tai muu vastaava tilanne, josta aiheutuisi lisärahoitustarve tarvittavan jälkihoidon ja opiskelukyvyn tuen toteuttamiseksi. Pykälässä tarkoitettu lisärahoitus olisi kertaluonteinen ja tapauskohtaisesti päätettävä eikä sitä otettaisi myöhemmin huomioon 16 §:n mukaisessa hyväksyttävien kustannusten tarkistamisessa (HE 145/2018 vp, s. 57).

Hallituksen esityksessä on lisärahoituspykälää perusteltu edelleen esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa. Sen mukaan YTHS:n opiskeluterveydenhuollon rahoituksen turvaaminen poikkeustilanteissa olisi valtion vastuulla. Tällainen poikkeustilanne voisi realisoitua esim. silloin, jos opiskelijoiden rahoitusosuus ei täytyisi tai tulisi jokin muu äkillinen tarve. Arvion mukaan erityisesti ensimmäisen kolmen vuoden aikana lisärahoitustarve voisi myös muodostua arvioitua suuremmasta ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen käytöstä (ns. patoutunut palvelutarve). Tämän osalta mahdollinen vaikutus valtion talouteen

on toteutuessaan lyhytaikaista, mutta tarkkaa euromääräistä arviota on vaikea antaa. Mahdollinen lisärahoitustarve arvioidaan tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriössä (HE 145/2018 vp, s. 37).

Opiskeluterveydenhuoltolain 38 §:ssä säädetään lisäksi, että jos valtion talousarviossa opiskeluterveydenhuoltoon myönnettävä rahoitus osoittautuu riittämättömäksi ammattikorkeakouluopiskelijoiden ennakoimattomasta palvelutarpeesta johtuen, voidaan ensimmäisten kolmen vuoden aikana lain voimaantulosta myöntää vuosittain toimintaan lisärahoitus. Toimintaa ei lain voimassaoloaikana ole saatu laaiennettua suunnitelmien mukaisiksi, osaltaan muussakin terveydenhuollossa esiintyneestä henkilöstövaiveesta johtuen. Tästä svvstä 38 §:n mukaisista lisärahoitusta ei ole ollut tarvetta käyttää, joskin palvelujen laajentamiselle olisi ollut tarvetta.

Opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskevat säännökset ovat osoittautuneet lakia toimeenpantaessa jossain määrin epätarkoituksenmukaisiksi. Kun hyväksyttävä opiskelijakohtainen kustannus on talousarviossa eduskunnan toimesta määrätty, hyväksyttävä kokonaiskustannus joustaa voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain mukaan vain läsnä olevien opiskelijoiden määrän mukaan. Kuitenkin lopullinen läsnä olevaksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrä on tiedossa vasta toimintavuoden jälkeen. Lisärahoituspykälän nojalla olisi mahdollista lisätä kokonaisrahoituksen määrää lisärahoituksen edellytysten täytyessä, mutta toimintaan jo myönnettyjen määrärahojen joustavaa käyttöä säännökset eivät mahdollista.

Sääntely on käytännössä osoittautunut epätarkoituksenmukaiseksi esimerkiksi tilanteessa, jossa momentilla olisi siirtyviä varoja edelliseltä vuodelta, mutta opiskelijakohtaisen kustannuksen muuttaminen vaatisi eduskunnan päätöksen. Tilanne on käytännössä estänyt olemassa olevien varojen käytön esimerkiksi silloin, kun YTHS ei vuonna 2021 pystynyt tuottamaan palveluja talousarvion laajuudessa johtuen terveydenhuollon henkilöstön saatavuusongelmista.

Ostopalvelujen lisähankintaa tai toiminnan laajentamista väliaikaisesti on erittäin vaikea toteuttaa, koska se edellyttäisi ensin muutosta talousarvioon, jonka jälkeen toiminta tulisi kilpailuttaa tai muutoin perustaa ja lisäksi vielä palvelu toteuttaa saman toimintavuoden aikana. Tästä esimerkkinä vuoden 2022 IV lisätalousarvioesitys, jossa kohdennettiin mielenterveyspalveluiden jonojen purkuun 2 622 000 euroa lisämäärärahaa. Rahoituksesta käytettiin kuitenkin vain 938 850 euroa. Rahoituksen vähäiseen käyttöön vaikutti suurelta osin määrärahan käyttöönoton kankeus. Siirtomäärärahan joustavampi käyttöön saaminen olisi nopeuttanut prosessia. Nykyinen nykyiset säädökset on siten osoittautunut käytännössä kankeaksi ja menettelytapa saattaa pidemmällä aikavälillä osaltaan vaikuttaa opiskeluterveydenhuollon ruuhkautumiseen ja palvelueläin kasvuun.

2.2.2 Opiskeluterveydenhuollon rahoitusprosessi

Kansaneläkelaitos maksaa YTHS:lle korvauksen korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta. Opiskeluterveydenhuoltolain 17 §:n mukaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kustannukset katetaan valtion Kansaneläkelaitokselle maksamalla rahoituksella sekä opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle suorittamalla terveydenhoitomaksuilla. Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista 77 prosenttia rahoitetaan valtion varoista ja opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla katetaan 23 prosenttia kustannuksista. Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain mukaan kaikilta korkeakouluun läsnä olevaksi ilmoittautuneilta tutkinto-opiskelijoilta peritään veroluonteinen terveydenhoitomaksu, jonka määrästä säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Vuonna 2023 terveydenhoitomaksun suuruus on 73,60 euroa.

Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 21 §:n mukaan Kelan on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun mennessä sosiaali- ja terveysministeriölle arvio seuraavalle vuodelle vahvistettavasta opiskelijoiden terveydenhoitomaksun suuruudesta. Pykälää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan arviota käytettäisiin valtion talousarviovalmistelun pohjana ja sitä tarkennettaisiin syksyllä, kun opiskelijamäärä on tiedossa (HE 145/2018 vp, s. 58). Kela myös laatii vuosittain helmikuun loppuun mennessä alustavat arviot ja huhtikuun loppuun mennessä tarkemmat arviot opiskeluterveydenhuoltolain 14 §:n mukaisista seuraavaa vuotta koskevista hyväksyttävistä kustannuksista. Kela ottaa arvioissaan huomioon muun muassa YTHS:n tuottaman opiskeluterveydenhuollon viimeisimmän tili- ja toimintakauden tiedot, palvelutarvetta ja saatavuutta koskevat tiedot sekä mahdolliset toimintaan vaikuttavat lainsäädännön muutokset.

Opiskeluterveydenhuoltolaissa säädetyt määräajat poikkeavat valtion tavanomaisen kehys- ja talousarvion laatimisprosessissa noudatetuista määräajoista. Kela tekee tilinpäätöksen vuosittain 31.3. mennessä, jonka jälkeen tilinpäätös toimitetaan sosiaali- ja terveysministeriön talousarvion valmistelua varten. Julkisen talouden suunnitelmaa varten pitkän aikavälin laskelmat päivitetään valtiovarainministeriön päivittämien talousennusteiden perusteella syksyllä kehysten valmistelun yhteydessä sekä keväällä kehysriiheen. YTHS:n toimintaa koskevien tietojen toimittamisen tulisi noudattaa näitä vakiintuneesti käytössä olevia määräaikoja. Kelan antamien selvitysten ja muiden opiskeluterveydenhuoltolain 15 §:ssä tarkoitettujen selvitysten perusteella sosiaali- ja terveysministeriö laatii vuosittain arvion opiskeluterveydenhuoltolain 14 §:ssä tarkoitetuista opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kustannuksista. Arvion perusteella sosiaali- ja terveysministeriö tekee ehdotuksen valtion rahoitusosuudesta opiskeluterveydenhuoltoon julkisen talouden suunnitelmaa ja valtion talousarviota varten.

Kela antaa YTHS:lle vuosittain 15.12. mennessä ilmoituksen tulevalle korvausvuodelle arvioitun korvauksen kokonaissummasta. Kokonaiskorvauksen arviolaskelmassa opiskelijamääränä käytetään terveydenhoitomaksun suuruutta koskevan valtioneuvoston asetuksen laskelmissa käytettyä opiskelijamäärää. Korvausvuoden jälkeen YTHS:n tili- ja toimintakauden päätyttyä, Kela tarkistaa YTHS:lle maksettavan korvauksen määrää lopullisen opiskelijamäärän mukaiseksi. Toteutuneet opiskelijamäärät saadaan VIRTAtietovarannosta korvausvuoden päättymisen jälkeen. Lopullinen opiskelijamäärä on opiskeluterveydenhuoltolain 22 §:n 4 momentin mukaisesti kevät- ja syyslukukausien opiskelijamäärien keskiarvo. Tarkistuspäätöksen perusteella kokonaiskorvauksen määrä voi laskea tai nousta riippuen toteutuneesta opiskelijamäärästä. Tarkistuspäätöksen kokonaiskorvauksen määrä on riippuvainen siten ainoastaan lopullisesta opiskelijamäärästä, riippumatta siitä mitkä YTHS:n toteutuneet kustannukset ovat olleet.

Tarkistaminen tehdään siten, että korvausvuotta koskevassa valtion talousarviossa eduskunnan vahvistama hyväksyttävä opiskelijakohtainen kustannus kerrotaan korvausvuonna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden keskiarvolla, josta muodostuvat opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kokonaiskustannukset ja lopullinen korvauksen määrä. Viime vuosina toteutunut opiskelijamäärä on ollut arvioitua määrää suurempi, jolloin lopullisen korvauksen määrä on ollut suurempi kuin Kelan YTHS:lle ennen korvausvuoden alkamista antaman ilmoituksen mukainen summa. Arvio opiskelijamäärästä on toisaalta tehtävä maltillisesti, jotta YTHS:n toteutuneet kustannukset eivät ylittäisi lopullista korvaussummaa ja aiheuttaisi alijäämää. Koska opiskelijakohtainen kustannus lukitaan kiinteäksi, Kelan on arvioitava opiskelijamäärä alakanttiin, jotta tarkistusmenettelyn mukaisen kertolaskun tulos olisi vähintään YTHS:n arvioitujen kulujen mukainen. Olisi myös pitkällä aikavälillä ongelmallista, jos YTHS ei saisi korvauksena sitä rahamäärää, jonka he ovat käyttäneet opiskeluterveydenhuoltolain mukaiseen toimintaan.

Voimassa olevassa opiskeluterveydenhuoltolaissa ei ole säännöstä korvausten rajaamiseksi enintään YTHS:lle palvelujen järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi, vaan

lopullinen korvaussumma määräytyy yllä mainitun kertolaskun perusteella. Näin ollen Kela on myöntänyt YTHS:lle korvauksia aiheutuneita kustannuksia enemmän tilanteessa, jossa palvelut eivät ole toteutuneet suunnitellussa laajuudessa tai toteutunut opiskelijamäärä on ollut arvioitua suurempi. Nämä ylijäämät on otettu seuraavana vuonna korvauksia vähentävinä huomioon. Menettely perustuu hallituksen esitykseen (HE 145/2018 vp). Pykälän 22 yksityiskohtaisten perustelujen mukaan Kansaneläkelaitos ottaisi ylijäämän huomioon seuraavan tili- ja toimintakauden korvausta määrittäessään, mikäli tietyllä tili- ja toimintakaudella YTHS:n tuotantokustannukset osoittautuisivat ennalta määriteltyä korvausta alemmiksi (HE 145/2018 vp, s. 59). Tämän menettelyn johdosta ylijäämä on siis pienentänyt YTHS:n käytettävissä olevaa rahamäärää seuraavana vuonna, vaikka toimintaa ei ole edes voitu toimintavuoden aikana suunnitella lopullisen korvaussumman mukaiseksi.

On osoittautunut ongelmalliseksi, että opiskelijakohtainen hyväksyttävä kustannus on kiinteä, opiskelijamäärä on arvionvarainen ja korvaus riippuu näistä. Korvaus ja YTHS:n toteutuneet kustannukset eivät tällä menettelyllä kohtaa, vaan johtavat lähes poikkeuksetta yli- tai alijäämämäiseen korvaukseen. Koska alijäämäinen korvaus vaarantaisi opiskeluterveydenhuollon palvelujen toteutumisen, Kela pyrkii arvioimaan opiskelijamäärän alakanttiin. Palvelujen turvaamiseksi toteutettavan menettelyn seurauksena hyväksyttävä opiskelijakohtainen kustannus alkaa erkanemaan toteutuneesta opiskelijakohtaisesta kustannuksesta. Menettely vääristää budjetointia ja johtaa myös rahoitusosuuksien vääristymiseen. Rahoitusta ja budjetointia olisi tarpeen kehittää nykyistä reaaliaikaisemmaksi ja todellisiin tuotantokustannuksiin pohjautuvaksi. Samalla kaikilla osapuolilla olisi totuudenmukaisempi kuva YTHS:n toiminnan laajuudesta. Kokonaiskorvauksen vahvistamisen yhteydessä olisi myös syytä myös vahvistaa valtion osuuden ja opiskelijoiden terveydenhoitomaksun tuotolla rahoitettavat lopulliset rahoitusosuudet talousarvioseurannan takia.

Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 16 §:n mukaan hyväksyttävät kustannukset tarkistettaisiin vuosittain 15 §:ssä tarkoitetun arvioinnin perusteella. Kustannukset voivat joko laskea tai nousta. Hyväksyttävien kustannusten enimmäiskasvua rajoitettaisiin soveltuvalla indeksillä kustannusten hallinnan varmistamiseksi. Hyväksyttäviä kustannuksia voitaisiin kuitenkin korottaa vuosittain enintään työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Kokonaiskustannusten kasvun rajaaminen on edelleen perusteltua kustannusten kasvun hillitsemiseksi. Ei ole tarkoitus, että palkkakerroin toimii automaattisena kertomena kustannusten tarkistamisessa, vaan tarkistuksessa on tarkoituksenmukaista käyttää harkintaa ja kustannuksia voidaan tarkistaa hyödyntämällä myös muita kertoimia. Palkkakustannukset ja ostopalvelut olisi tarkoituksenmukaista korottaa ansiotasoindeksillä ja muiden kulujen korottamiseen voidaan käyttää kuluttaiahintaindeksiä. Voimassa olevassa laissa ei ole määritelty, tulisiko opiskelijakohtaisen kustannuksen korottamisessa lähteä toteutuneesta opiskelijakohtaisesta kustannuksesta vai talousarviossa määritellystä kustannuksesta vai peräti YTHS:n toteutuneista kokonaiskustannuksista. Tilanteessa, jossa myös opiskelijamäärä vaihtelee, olisi tarkoituksenmukaisempaa käyttää harkintaa kiinteästi määritellyn laskentakaaavan sijaan. Opiskelijakohtainen toteutunut kustannus on ollut suhteellisen vakaa, ja kun budjetointiin tuotaisiin enemmän joustoa, budjetointi kokonaisuudessaan olisi vakaammalla pohjalla ja ympäristössä tapahtuvat muutokset, esimerkiksi opiskelijapaikossa tapahtuvat muutokset olisivat helpompi huomioida.

2.3 Oikeus opiskeluterveydenhuollon palveluihin

Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 2 §:n 3 momentin mukaan korkeakouluopiskelijalla on oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja sen lukukauden tai lukuvuoden loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi. Säännöskohtaisten perustelujen mu-

kaan opiskelijan valmistuessa kesken lukukauden, hänellä säilyy oikeus opiskeluterveydenhuollon palvelujen käyttämiseen ainoastaan kyseisen lukukauden loppuun saakka (HE 145/2018 vp, s. 49). Pykälä ja sen säännöskohtaiset perustelut ovat siten olleet ristiriitaiset. Momentin kirjaus opiskelijan oikeudesta käyttää palveluja lukuvuoden loppuun on aiheuttanut käytännössä epävarmuutta ja tulkintaongelmia, jonka sen seurauksena korkeakouluopiskelijoiden oikeus käyttää palveluja on voinut vaihdella momentin tulkinnasta riippuen.

2.4 Terveydenhoitomaksun maksukäytännöt

Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 24 §:n mukaan lain 2 §:ssä tarkoitetun korkeakouluopiskelijan, joka on ilmoittautunut läsnä olevaksi oppilaitokseen tai opiskelee Maanpuolustuskorkeakoulussa muita kuin upseerin virkaan vaadittavia sotatieteellisiä ja sotilasammattilisia opintoja, on suoritettava lukukausikohtainen terveydenhoitomaksu Kansaneläkelaitokselle. Kevätlukukauden maksu on suoritettava viimeistään tammikuun 31 päivänä ja syyslukukauden maksu viimeistään syyskuun 30 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle tammikuun 31 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä heinäkuuta. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle syyskuun 30 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta.

Terveydenhoitomaksun maksukäytännöt ovat osoittautuneet ongelmalliseksi. Voimassa olevan lain tarkoituksena on, että opiskelija maksaa terveydenhoitomaksun oma-aloitteisesti joko kevät- tai syyslukukauden alussa. Jos läsnä olevaksi ilmoittautunut opiskelija ei maksa terveydenhoitomaksua määrääjässä, lähettää Kela hänelle maksumuistutuksen. Maksut erääntyvät sekä syys- että kevätlukukaudella jo samana päivänä, kun opiskelija voi vielä ilmoittautua läsnä olevaksi opiskelijaksi. Koska Kelalla ei ole vielä eräpäivänäkään täsmällistä tietoa läsnä olevista opiskelijoista, ei sillä myöskään ole mahdollisuutta informoida kaikkia opiskelijoita maksuvelvoitteesta henkilökohtaisesti. Käytännössä esimerkiksi syksyllä 2022 yli 50 000 opiskelijaa ei maksanut terveydenhoitomaksua ajallaan, minkä vuoksi Kela lähetti opiskelijoille maksumuistutuksen. Noin 6 500 opiskelijalta maksu kuitattiin lopulta etuudesta, mutta yli 9 000 opiskelijan terveydenhoitomaksu siirrettiin ulosottoon. Ulosottoon päätyneiden maksujen määrä ei ole vähentynyt syksyn 2021 ja syksyn 2022 välisenä aikana, jolloin opiskeluterveydenhuoltolaki on ollut voimassa. Vuonna 2021 2,6 prosenttia opiskelijoista jätti maksamatta terveydenhoitomaksun kokonaan ja vuonna 2022 maksamatta jättäneitä oli 3,4 prosenttia opiskelijoista Kansaneläkelaitokselta saatujen tietojen mukaan. Korkeakouluopiskelijajärjestöt ja opiskelijatoimijat ovatkin esittäneet maksupäivän siirtämistä myöhempään ajankohtaan sekä laskun lähettämistä tai muuta henkilökohtaisempaa kontaktointia ratkaisuna maksamatta jättäneiden suureen määrään.

2.5 Tietojenvaihto

Kansaneläkelaitos toimii terveydenhoitomaksun keräämiseen liittyvien maksutietojen rekisterinpitäjänä opiskeluterveydenhuoltolain 30 §:n mukaisesti. Rajalain muutos mahdollisti 1.5.2023 alkaen tarvittavia potilastietoja koskevan tietojenvaihdon Kelan ja YTHS:n välillä, jotta Kela voi periä EU-tutkinto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon liittyvät kustannukset kustannusvastuussa olevalta valtiolta. Rajalain 20 a §:n 2 momentin mukaan korvauksen hakijan eli YTHS:n on annettava kustannusten korvaamiseksi tarpeelliset tiedot Kansaneläkelaitokselle.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon potilastietojen rekisterinpidosta vastaa palvelujen tuottaja YTHS. Kansaneläkelaitoksella on voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 31 §:n 4 momentin mukaan oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta YTHS:ltä tietoja järjestämänsä opiskeluterveydenhuollon saatavuudesta, saavutettavuudesta,

laadusta, vaikuttavuudesta, taloudellisuudesta ja tuottavuudesta palvelujen seuraamiseksi ja arvioimiseksi. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan nämä tiedot tarkoittavat lähinnä YTHS:n järjestelmistä saatavia olemassa olevia tilastotietoja (HE 145/2018 vp, s. 64). Nämä tiedot eivät saa sisältää henkilötietoja.

Käytännössä on kuitenkin huomattu, että opiskeluterveydenhuoltopalveluja järjestettäessä syntyy tilanteita, joissa Kansaneläkelaitos palvelujen järjestäjänä tarvitsisi opiskelijan potilas- ja henkilötietoja YTHS:ltä tai Kelan pitäisi voida luovuttaa opiskelijan potilas- ja henkilötietoja YTHS:lle opiskelijan tunnistamiseksi ja opiskelijan esiin nostaman asian selvittämiseksi. Tilanteet voivat liittyä esimerkiksi opiskelijan tekemään kanteluun opiskeluterveydenhuollon palvelusta tai sen puutteesta, laillisuusvalvojan selvityspyyntöön yksittäistä opiskelijaa koskevassa asiassa, tarpeeseen siirtää opiskelijan palaute vastattavaksi YTHS:lle tai sen selvittämiseen, onko opiskelija oikeutettu YTHS:n palveluihin. Kun palvelun tuottamista ja tapahtumien kulkua yksittäistapauksessa ei voida selvittää tietojenvaihto-oikeuksien puuttumisen vuoksi, palvelun tuottamiseen liittyvät ongelmat eivät ole välttämättä tulleet Kelalle tietoon. Kelalla ei ole myöskään mahdollisuutta todentaa opiskelijan esiin tuomien ongelmien paikkansapitävyyttä. Opiskelijan nimenomaisella suostumuksella Kela voi luovuttaa hänen henkilötietojaan YTHS:lle. Sen sijaan opiskeluterveydenhuoltolain 31 §:n 4 momentin kiellon takia on tulkittu, että YTHS ei voi luovuttaa opiskelijan henkilötietoja Kelalle edes opiskelijan suostumuksella. Toisaalta opiskelijan nimenomaisen suostumuksen pyytäminen ei ole yleensä tarkoituksenmukaisin tapa asian selvittämiseksi.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on muuttaa opiskeluterveydenhuoltolakia vastaamaan Suomea velvoittavaa EU-koordinaatioasetusta ja sen tulkinnan muutosta sekä rajalakiin tehtyjä muutoksia. Opiskeluterveydenhuoltolakia muutettaisiin siten, että siitä kävisi EU-koordinaatioasetuksen mukaisesti ilmi EU-tutkinto-opiskelijoiden asema ja vapautus terveydenhoitomaksun maksuvelvoitteesta. Lisäksi opiskeluterveydenhuoltolakiin säädettäisiin viittaus rajalakiin, jonka perusteella EU-tutkinto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta aiheutuneista kustannuksista perittäisiin korvaus opiskelijan sairaanhoidon kustannuksista vastaavalta valtiolta.

Koska näillä seikoilla olisi vaikutusta myös korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kokonaisrahoituksen rahoitusosuuksien muodostumiseen, on tavoitteena selkiyttää myös rahoitusta koskevan 2 ja 3 luvun säännökset kokonaisuudessaan vastaamaan esitystavaltaan valtion kehys- ja talousarvion laatimisprosessissa noudatettuja käsitteitä, menettelyjä ja määräaikoja.

Lisäksi tavoitteena on säätää Kansaneläkelaitokselle opiskeluterveydenhuollon järjestäjänä välttämättömät tiedonsaantioikeudet Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä, jotta Kela voi palveluiden järjestäjänä vastata asian vaatimassa laajuudessa muille viranomaisille toimitettuihin kantelu- ja muistutusasioihin. Tavoitteena on tehdä myös muita, lähinnä selkeyttäviä ja teknisluonteisia korjauksia opiskeluterveydenhuoltolain eräisiin muihin säännöksiin sekä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:ään.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on saattaa opiskeluterveydenhuoltolaki vastaamaan sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta sekä rajat ylitt-

tävistä terveydenhuollosta annetun lain muutoksia. Lisäksi tavoitteena on selkeyttää korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskevia säännöksiä vastaamaan esitystavaltaan valtion kehys- ja talousarvion laatimisprosessissa noudatettuja käsitteitä, menettelyjä ja määräaikoja.

Esityksessä ehdotetaan myös muutoksia opiskelijoiden terveydenhoitomaksun eräpäiviin sekä Kansaneläkelaitoksen tietojensaantioikeuksien laajentamista, jotta se voi toteuttaa laissa säädettyä järjestämistehtäväänsä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan lähinnä teknisluonteisia korjauksia Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:ään sekä eräisiin muihin opiskeluterveydenhuoltolain pykälisiin säännösten selkiyttämiseksi.

EU-koordinaatioasetuksen tulkinnanmuutoksesta aiheutuvat muutokset

Esityksessä ehdotetaan opiskeluterveydenhuoltolakia muutettavaksi vastaamaan EU-koordinaatioasetusta niin, että EU-tutkinto-opiskelijoiden vapautus terveydenhoitomaksun maksamisesta kävisi laista ilmi. Opiskeluterveydenhuoltolakiin tehtäisiin 1.5.2023 voimaan tulleen rajalain 20 a §:n edellyttämät muutokset valtion korvauksesta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle.

Koska EU-tutkinto-opiskelijat eivät ole EU-koordinaatioasetuksen perusteella velvollisia maksamaan terveydenhoitomaksua, tulisi heidän palveluistaan aiheutuneista kustannuksista muilta valtioilta saatava korvaus vähentää opiskeluterveydenhuollon rahoituksesta. Muilta valtioilta saatava korvaus tulisi vähentää sekä opiskeluterveydenhuollon kustannusten valtion osuudesta että terveydenhoitomaksun tuotosta, eli opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannusten kulu-laskelmasta määriteltäessä kansallista valtion ja opiskelijoiden maksuosuutta. Sen sijaan YTHS:n toiminnan suunnittelun laajuudessa EU-tutkinto-opiskelijat tulisi edelleen huomioida, koska heillä olisi oikeus samoihin palveluihin kuin muillakin opiskelijoilla.

EU-tutkinto-opiskelijoiden hoidon kustannukset tulisivat katetuksi opiskelijoiden sairaanhoidosta vastuussa olevilta valtioilta saatavilla korvauksilla. Tämän toteutuminen edellyttäisi, että YTHS tuotteistaisi toimintansa ja laskuttaisi terveydenhoidosta aiheutuneet kustannukset Kelalta rajalain 20 a §:n mukaisesti. EU-tutkinto-opiskelijoiden rahoitusosuuden poisto ns. kansallisesta rahoitusosuudesta sisältäisi 77 % valtion osuutta sekä 23 % terveydenhoitomaksujen vähenemää. Esityksen mukaan terveydenhoitomaksu määriteltäisiin siten, että opiskelijoiden rahoitusosuus kokonaiskustannuksista jaettaisiin arvioidun keskimääräisen opiskelijamäärän kesken pois lukien EU-tutkinto-opiskelijat.

Hoitoon hakeutuessaan EU-tutkinto-opiskelijoiden tulee 1.5.2023 lukien esittää EHIC-kortti YTHS:llä, jotta YTHS tunnistaa opiskelijan EU-tutkinto-opiskelijaksi. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö hakisi EU-tutkinto-opiskelijalle annetusta hoidosta aiheutuneista kustannuksista korvaukset Kelalta. Kela korvaisi YTHS:lle hoidosta aiheutuneet kustannukset valtion varoista ja Kela hakisi EU-tutkinto-opiskelijalle annetusta opiskeluterveydenhuollosta aiheutuneet kustannukset opiskelijan sairaanhoidon kustannuksista vastuussa olevalta maalta.

Rahoitusprosessin joustavoittaminen ja selkeyttäminen

Samalla kun opiskeluterveydenhuoltolakiin tehtäisiin rajalain muutoksen edellyttämät muutokset, sen rahoitusta koskevat säännökset korjattaisiin kauttaaltaan lain toimeenpanossa ilmenneiden puutteiden ja epäselvyyksien osalta. Opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskevan lain 2 lukua ja ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettavaa korvausta koskeva 3 lukua muutettaisiin siten, että pykälien järjestystä ja sisältöä täsmennettäisiin rahoitusprosessin mukaiseksi

ja kirjoitettaisiin taloushallinnon termein. Rahoitusta koskevaan lukuun tehtäisiin talousarviovuoden toteuttamista koskevia selkeyttäviä säännöksiä ja muita, pääosin teknisiä muutoksia. Luvun 2 ja 3 pykälien keskinäistä järjestystä muutettaisiin talousarvion toteutumista tukevaksi. Lisäksi pykälää täsmennettäisiin käytännössä todettujen epätarkoituksenmukaisten säännösten osalta. Esimerkiksi voimassa olevassa laissa säädetään valtion korvauksesta YTHS:lle, jota ehdotetaan täsmennettäväksi käytäntöä vastaavaksi siten, että talousarviovuoden aikana säädetään rahoitusosuuksien ennakoista ja talousarviovuoden jälkeen vahvistettaisiin lopulliset rahoitusosuudet. Lisäksi luotaisiin mekanismi rahoituksen tarkistamiseksi talousarviovuoden aikana nykyistä sujuvammin momentille myönnettyjen määrärahojen puitteissa.

Hyväksyttävän kokonaiskustannuksen, eli käytännössä talousarviossa kiinteästi määritelty opiskelijakohtainen hyväksyttävä kustannuksen olisi tarkoituksenmukaista olla muutettavissa ilman eduskuntakäsittelyä käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Kunakin vuonna käytettävissä oleva määräraha on rajattu eduskunnan myöntämiin määrärahoihin ja keskimääräinen opiskelijamäärä määräytyy opiskelijapaikkojen mukaan. Vuosikohtainen rahoitus olisi tarkoituksenmukaista määritellä YTHS:n kustannuksista lähtien eikä määrittelemällä opiskelijakohtainen kustannus kiinteäksi. Toimintavuoden aikana rahoituksen tulisi joustaa nykyistä enemmän käytettävissä olevien, eli YTHS:n toimintaan kohdennettujen määrärahojen puitteissa. Käytännössä siirtyvää määrärahaa voisi kohdentaa YTHS:lle joustavammin kuluvan vuoden aikana. Koska kyseessä olisi toimintaan kohdennettu määräraha, joka olisi siirtomäärärahaa, se ei korottaisi pysyvästi YTHS:n vuotuista kustannusta eikä sitä otettaisi huomioon seuraavan vuoden talousarviota tehtäessä. Määrärahan pysyväisluonteinen korottaminen edellyttäisi edelleen tavanomaista käsittelyä julkisen talouden suunnitelmassa ja talousarviossa. Pidemmällä aikavälillä kokonaiskustannusten kasvua hillittäisiin siten, että kasvu jäisi maltilliseksi. Jo talousarvion läpinäkyvyyden ja todennettaviin kustannuksiin perustuvalla budjetoinnilla olisi kustannusten kasvua hillitsevä vaikutus toisin kuin mihin nykyinen, opiskelijamäärän aliarvioiva budjetointi johtaa. Lisäksi kustannusten kasvua hallittaisiin toteutunutta opiskelijakohtaista kustannusta seuraamalla ja rajaamalla tulevan vuoden talousarviossa arvioitua kustannusten kasvua enintään palkkakertoimella. Käytettävissä olevien määrärahojen ylittäminen johtaisi lisärahoitustarpeeseen.

Muutos terveydenhoitomaksun eräpäiviin, Kansaneläkelaitoksen tietojensaantioikeuksiin sekä muita muutoksia

Esityksessä ehdotetaan muutoksia opiskelijoiden terveydenhoitomaksun eräpäiviin. Nyt ehdotetulla muutoksella lukukauden ensimmäisten eräpäivien maksuvelvollisten piiri määräytyisi eri ajankohtana kuin maksun eräpäivä olisi. Vastaavanlaista menettelyä ei nähty tarpeelliseksi ulottaa toisten eräpäivien maksuvelvollisiin opiskelijoihin, sillä maksun maksaminen olisi siirtynyt maksettavan lukukauden ulkopuolelle. Ehdotettu muutos tarkoittaisi sitä, että Kelalla olisi tiedossa maksuvelvolliset opiskelijat hyvissä ajoin ennen eräpäivää. Muutoksella pyritään siihen, että Kela pystyisi nykyistä paremmin kohdentamaan informaatiota terveydenhoitomaksun maksamisesta maksuvelvollisille opiskelijoille.

Lisäksi esityksessä selkeytettäisiin sitä, kuinka pitkään maksetulla terveydenhoitomaksulla on oikeus saada opiskeluterveydenhuollon palveluja. Ehdotettavalla muutoksella tilannetta selkeytettäisiin säätämällä siitä, että opiskelija oikeus palveluiden käyttöön päättyisi siihen syys- tai kevatlukukauteen, jonka loppuun terveydenhoitomaksu olisi maksettu.

Esitykseen sisältyy ehdotus Kansaneläkelaitoksen tietojensaantioikeuksien laajentamisesta, jotta Kela voisi toteuttaa sille laissa säädettyä järjestämistehtävää siinä laajuudessa, kun on tarpeen esimerkiksi tilanteissa, missä laillisuusvalvoja pyytää selvitystä Kansaneläkelaitokselta opiskelijan kanteluasiaan.

Lisäksi ehdotetaan muita, lähinnä teknisluonteisia korjauksia tai tarkennuksia opiskeluterveydenhuoltolain säännösten selkiyttämiseksi.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus viittaussäännöksen tarkennuksesta Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:ään, jotta sosiaaliturvan yleisrahoituksesta YTHS:lle maksettavat ennakot ja korvaukset opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista olisivat ehdotetun 21 ja 22 §:n muutosten jälkeen ajantasaiset ja täsmälliset.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

EU-koordinaatioasetuksen soveltamista koskeva muutettu tulkintalinja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta poistaisi korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitomaksuvelvoitteen toisesta EU- tai ETA-valtiosta, Sveitsistä tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneestä kuningaskunnasta tulevilta tutkinto-opiskelijoilta. Muutos selkeyttäisi EU-tutkinto-opiskelijoiden asemaa, mutta se ei vaikuttaisi YTHS:n tarjoamaan palveluvalikoimaan tai EU-tutkinto-opiskelijoiden oikeuteen saada YTHS:n tuottamia opiskeluterveydenhuollon palveluita.

YTHS:n oikeudesta hakea valtiolta korvauksia opiskelijalle annetun terveydenhuollon palvelun kustannuksista, silloin kun EU- tai ETA-valtio, Sveitsi tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta vastaa kyseisistä kustannuksista kansainvälisen lain tai sopimuksen nojalla, on säädetty 1.5.2023 voimaan tulleessa rajalain 20 a §:ssä. Valtion korvausta koskevat menettelysäännökset myös EU-tutkinto-opiskelijoita koskien vastaavat jatkossa voimassa olevan rajalain julkisen terveydenhuollon ylläpitäjille maksettavaa valtion korvausta. Korvaus haettaisiin Kansaneläkelaitokselta. YTHS:n ja Kelan tulisi toteuttaa koordinaatioasetuksen tulkintalinjan muutoksen toimeenpanon edellyttämät muutokset omissa järjestelmissään.

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Vuonna 2020 korkeakouluopiskelijoita oli 136 929, joista EU-valtioista tulleita 1 941 ja muista maista 5 136. Ammattikorkeakouluopiskelijoita oli 147 135, joista 2 451 tuli EU-valtioista ja 6 957 muista maista. YTHS-palveluiden piiriin kuuluvien opiskelijoiden määrä vuonna 2020 oli yhteensä 267 582, joista EU-valtioista tulleita oli 4 392 ja muista maista tulleita 12 093⁴.

YTHS:n opiskelijakohtainen hyväksyttävä kustannus on vuoden 2023 talousarviossa arvioitu 321,60 euroksi. Tämä kerrottuna läsnä olevien opiskelijoiden syys- ja kevätlukukausien keskiarvolla määrittelee YTHS:lle maksettavan enimmäiskorvauksen määrän. Koska ei ole mitään syytä arvioida, että EU-tutkinto-opiskelijoiden terveydentila eroaisi suomalaisten opiskelijoiden terveydentilasta, on perusteltua käyttää esityksen taloudellisten vaikutusten arvion perusteena keskimääräistä opiskelijakohtaista hyväksyttävää kustannusta. Hyväksyttävä kustannus kerrottuna EU-tutkinto-opiskelijoiden määrällä, reilulla 4 000 henkilöä, tarkoittaisi, että EU-tutkinto-opiskelijoiden terveydenhoito aiheuttaisi YTHS:lle vuonna 2023 noin 1 412 467 euron kustannuksen. Laskennallisesti EU-tutkinto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhoidosta saatava

⁴ Vipunen, korkeakouluopiskelijoiden määrä 10.1.2022. Tässä käytetty vuoden 2020 lukua, koska kevään 2020 jälkeen korona on saattanut vaikuttaa opiskelijoiden liikkuvuutta vähentävästi.

korvaus vähentäisi opiskelijoiden terveydenhoitomaksun osuutta 307 440 euroa ja valtion rahoitusosuutta 1 087 600 euroa.

Edellä olevan perusteella momentilta 33.60.35 valtion rahoitus Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön opiskeluterveydenhuoltoon tulisi vähentää valtion rahoitusosuutta vastaava määrä, 1 087 600 euroa. Kela toimeenpanee terveydenhoitomaksun keräämisen, ja vapauttaa terveydenhoitomaksun suorittamisesta sellaiset opiskelijat, jotka osoittavat kuuluvansa toisen EU-valtion sosiaalivakuutuksen piiriin. YTHS:n rahoituksen muutos riippuisi EU-tutkinto-opiskelijoiden todellisesta palvelukäytöstä. Mikäli EU-tutkinto-opiskelijat keskimäärin käyttäisivät palveluita saman verran kuin muut opiskelijat, YTHS saisi koko vähennystä vastaavan rahoituksen Kelalta rajalain perusteella toimittaessaan palveluiden todellisia kustannuksia vastaavat laskut Kelaan. YTHS:n rahoitukseen tulisi ajoituksellinen vaje, koska Kela korvaisi kustannukset jälkikäteen. Mikäli EU-tutkinto-opiskelijat käyttäisivät palveluita keskimäärin muita opiskelijoita enemmän, vaikutus olisi ylijäämäinen YTHS:n rahoitukseen ja päinvastoin alijäämäinen, mikäli EU-tutkinto-opiskelijat käyttäisivät palveluita muita opiskelijoita vähemmän. Jotta YTHS:n saamat kokonaiskorvaukset kattaisivat kustannukset, YTHS:n vuosittaisesta kustannuksesta vähennettäisiin Kelan EU-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta maksamat korvaukset ennen kansallisen rahoitusosuuden määrittelyä. Loput korvattaisiin kansallisena rahoituksena.

4.2.2 Vaikutukset viranomaistoimintaan sekä YTHS:n toimintaan ja henkilöstöön

Terveydenhoitomaksujen eräpäiviä koskevat muutosehdotukset vaikuttaisivat toteutuessaan Kansaneläkelaitoksen suorittamaan terveydenhoitomaksun toimeenpanoon. Kansaneläkelaitoksen olisi huolehdittava tarvittavien järjestelmämuutosten toteuttamisesta sekä panostettava viestintään, jotta kaikki opiskelijat tulisivat tietoisiksi uusista maksukäytännöistä. Muutokset olisivat kuitenkin verrattain vähäisiä, eikä muutoksilla olisi merkittävää vaikutusta Kansaneläkelaitoksen työmäärään verrattuna nykyiseen tilanteeseen.

Opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskevien säännösehdoitusten tarkoituksena on vastata lain toimeenpanossa havaittuihin muutos- ja kehittämistarpeisiin. Näillä muutoksilla arvioidaan olevan lain toimeenpanoa ja rahoituksen toteuttamista koskevia selkeyttäviä ja siten hallinnollista työtä keventäviä vaikutuksia. Lisäksi muutoksilla pyritään osaltaan helpottamaan YTHS:n toiminnan suunnittelua. Muutoksen toimeenpano edellyttää Kansaneläkelaitokselta ja YTHS:ltä kuitenkin jossain määrin muutoksia sopimuksiin ja toimintamalleihin. Myös palveluiden järjestäjänä toimivan Kelan tietojensaantioikeuksia laajentavalla muutoksella arvioidaan olevan lain toimeenpanon ja hallinnollisen työn kannalta sujuvoittava vaikutus.

Jotta YTHS saisi korvauksen EU-tutkinto-opiskelijoille antamistaan opiskeluterveydenhoidon palveluista, olisi sen tuotteistettava palvelunsa ja laskutettava EU-tutkinto-opiskelijoiden hoidosta aiheutuneet kustannukset Kelalta rajalain 20 a §:n mukaisesti. Tämä edellyttäisi, että YTHS:ssä tunnistettaisiin ne opiskelijat, joiden hoidosta korvausta olisi mahdollista hakea. 1.5.2023 alkaen opiskelijoiden on tullut esittää EHC-kortti hakeutuessaan YTHS:n palveluihin, jotta YTHS tunnistaa opiskelijan EU-tutkinto-opiskelijaksi. Tämä työllistäisi jossain määrin YTHS:n henkilöstöä varsinkin toiminnan alkuvaiheessa, ennen kuin EHC-kortin kysymisestä tulisi rutiinia.

Koska Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö hakisi EU-tutkinto-opiskelijalle annetusta hoidosta aiheutuneista kustannuksista korvaukset Kelalta, voi tästä aiheutua Kelalle ja YTHS:lle tarvetta lisätä henkilöstä taloushallinnon tehtäviin, mutta muutosten vaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä.

4.2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen

Esitetyt muutokset lisääisivät opiskeluterveydenhuollon toteuttamisen läpinäkyvyyttä ja oikeusvarmuutta, kun EU-tutkinto-opiskelijoiden ja muiden tutkinto-opiskelijoiden palvelut, edut ja velvoitteet eivät perusteettomasti poikkeaisi toisistaan. EU-tutkinto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhoidon palveluiden käytöstä aiheutuvat kulut kohdistuisivat sairaanhoidon kustannuksista vastuussa olevaan valtioon EU-koordinaatioasetuksen mukaisesti. EU-tutkinto-opiskelijat olisi enää velvollisia maksaman veroluontoista terveydenhoitomaksua. Opiskeluterveydenhuollon palvelut olisivat edelleen niin kansallisten kuin EU-tutkinto-opiskelijoiden käytössä kaikessa laajuudessaan.

YTHS:n rahoituksen selkeyttäminen varmistaisi toimeenpanon läpinäkyvyyden ja korkeakouluopiskelijoille riittävät palvelut, kun opiskeluterveydenhuollon rahoitus olisi termeiltään selkeämpää ja eri toimijoiden rooli ja tehtävät olisi määritelty. Tavoitteena on myös, että palveluista aiheutuvia kustannuksia voitaisiin seurata paremmin.

Opiskelijoiden oikeusturva paranisi, kun he saisivat oikea-aikaisen tiedon terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuudestaan, kun ehdotettujen eräpäivämuutosten myötä Kelan mahdollisuus kohdentaa tieto maksuvelvollisuudesta tietoa tarvitseville opiskelijoille paranisi.

Kun Kelan tiedonsaantioikeus olisi ajantasainen Kelan järjestämistehtävästä johtuvien velvoitteiden kanssa, voisi Kela selvitystä tai lausuntoa pyydetessä vastata myös opiskelijoiden muille tahoille tekemiin muistutuksiin ja kanteluihin liittyviin selvitys- ja lausuntopyyntöihin asianmukaisesti ja sujuvasti. Tämä parantaisi myös opiskelijan asemaan ja oikeusturvaa, kun hänen asiansa tulisi käsiteltyä sen vaatimassa laajuudessa myös Kelassa. Sen myötä opiskeluterveydenhuollon palveluja voitaisiin kehittää edelleen, kun Kela palvelujen järjestäjänä olisi varmemmin selvillä mahdollisista epäkohdista ja palvelujen käyttäjien esiin tuomista kehittämistarpeista.

Esityksellä ei olisi vaikutusta korkeakouluopiskelijoiden kielellisten oikeuksien toteutumiseen, eikä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon kannalta.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset

EU-koordinaatioasetuksen tulkintamuutos

EU-säädökset ovat Suomessa voimassa olevaa, velvoittavaa oikeutta, josta syystä mahdollisuutta olla harmonisoimatta opiskeluterveydenhuollon säännöksiä EU-koordinaatioasetuksen kanssa ei ole. EU-koordinaatioasetuksen vastaista tilannetta ylläpitämällä Suomi altistaisi itsensä valtiona myös EU-komission kurinpitomenettelylle, jos EU-tutkinto-opiskelijat olisivat edelleen velvoitettuja maksamaan terveydenhoitomaksun.

Mikäli ehdotuksen mukaisten säännösten voimaantulo viivästyisi, valtio menettäisi korvauksia, joihin se olisi kansainvälisten säännösten mukaan oikeutettu. Vastaavasti opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskevien säännösten viivästyessä YTHS voisi saada korvauksen EU-tutkinto-opiskelijoiden terveydenhoidosta kaksinkertaisena. YTHS olisi edelleen oikeutettu voimassa olevien säännösten perusteella opiskeluterveydenhuoltolain mukaiseen valtion rahoitusosuuteen, mutta lisäksi YTHS voisi hakea EU-tutkinto-opiskelijoiden hoidosta korvauksen rajat ylittävältä terveydenhuollosta annetun lain mukaisesti.

Rahoitusprosessin selkeyttäminen ja joustavoittaminen

Mikäli rahoitusprosessia ei muutettaisi, opiskeluterveydenhuollon rahoitusprosessin epäselvyydet jatkuisivat kuten nykyisin. Nykyisen prosessin edellä kuvatut heikkoudet jäisivät voimaan. Mikäli esimerkiksi vuosikohtaisista täsmäytyksistä, eli rahoitusosuuksien vahvistamisesta ei säädettäisi, olisi mahdollista, että rahoituksen käytön seuranta ja terveydenhoitomaksun suuruuden määrittely vaikeutuisivat. Tämä johtaisi toimintaan, joka on altis virheille.

Voimassa olevien säädösten mukainen opiskeluterveydenhuollon rahoitusprosessi johtaa lähes väistämättä ylijäämään, koska kiinteästä opiskelijakohtaisesta kustannuksesta johtuen kertolas-kun tuloksen mukainen korvaus ei vastaa todellisia opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia. Korvaus maksetaan silti kokonaisuudessaan YTHS:lle. YTHS:n kustannukset ylittävä osa huomioidaan kuluvan vuoden korvauksissa (esityksen mukaan kyse olisi jatkossa ennakosta eikä korvauksesta). Myös nykyiset rahoituksen jäykkyudet jäisivät voimaan, mikä vaikeuttaisi opiskeluterveydenhuollon palvelujen järjestämistä ja etenkin mahdollisten alkavien tai olemassa olevien jonojen purkua.

Terveydenhoitomaksun maksukäytännöt

Valmistelun aikana on selvitetty eri vaihtoehtoja terveydenhoitomaksujen maksukäytäntöjen parantamiseksi nykyisestä. Voimassa olevan lain mukaan opiskelija on voinut ilmoittautua läsnä olevaksi korkeakouluun vielä samana päivänä kuin hänen on tullut maksaa terveydenhoitomaksu. Kansaneläkelaitoksella ei siten ole ollut tiedossa kaikkia maksuvelvollisia opiskelijoita ennen maksun eräpäivää, mikä on tuonut haasteita maksusta tiedottamiseen opiskelijoille. Jos lainsäädäntöön ei tehtäisi muutoksia, epätarkoituksenmukainen tilanne maksamisessa jatkuisi ja kaikki opiskelijat eivät saisi kattavasti tietoa terveydenhoitomaksun maksamisesta.

Yhtenä maksukäytäntöjen parannusehdotuksena on esitetty, että Kansaneläkelaitos siirtyisi laskuttamaan terveydenhoitomaksun opiskelijoilta. Kansaneläkelaitoksen nykyisiin lakisääteisiin tehtäviin ei kuulu suoranaista laskutusta. Kansaneläkelaitoksella ei siksi ole tällä hetkellä laskutusjärjestelmää terveydenhoitomaksujen keräämistä varten ja sen luomiseksi tarvittaisiin riittävät resurssit. Ehdotetulla muutoksella opiskelija maksaisi maksun OmaKelasta löytyvällä maksusovelluksella entiseen tapaan. Kansaneläkelaitos on varautunut kehittämään sovellusta joustavasti tarpeiden mukaisesti sekä parantamaan sen näkyvyyttä, jotta maksaminen sen kautta olisi entistä yksinkertaisempaa.

Esillä on ollut myös muita vaihtoehtoja maksukäytäntöjen parantamiseksi. Yksi maksukäytäntöjä selkeyttävä muutos olisi terveydenhoitomaksun määräytymisen muuttaminen nykyisen kalenterivuosi-kohtaisen määräytymisen sijaan lukuvuosi-kohtaiseksi. Terveydenhoitomaksun suuruudesta säädetään voimassa olevan lain 25 §:n mukaan vuosittain ennen marraskuun 30 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella ja maksun määrä vahvistetaan kalenterivuodeksi kerrallaan. Opiskelijat ilmoittautuvat korkeakouluun puolestaan lukuvuosittain. Suurin osa opiskelijoista ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kesällä tai syksyllä ennen lukuvuoden aloitusta. Voimassa olevan lain mukaan he eivät kuitenkaan voi ilmoittautumisen yhteydessä maksaa koko lukuvuoden terveydenhoitomaksuja, sillä seuraavan vuoden kevätlukukauden maksun suuruus ei ole vielä tuolloin tiedossa. Maksujen määräytyminen lukuvuosittain toisi oletettavasti merkittäviä hyötyjä nykyiseen kalenterivuosi-kohtaiseen maksujen määräytymiseen nähden: valtaosa opiskelijoista voisi maksaa maksun yhdellä kertaa koko lukuvuodeksi, maksukäytäntö olisi ymmärrettävä ja opiskelijoiden helpompi omaksua ja maksujen toimeenpanosta aiheutuva työ Kelassa oletettavasti vähenisi. Maksun määräytyminen lukuvuosittain selkeyttäisi maksa-

mista nykyisestä, kalenterivuositaisesta maksusta, mutta sitä ei esitetä tässä vaiheessa muutettavaksi. Valtion talousarvio on kalenterivuositaisena, eikä tämän eriaikaisuuden yhteensovituksen ongelmien ratkaiseminen ollut tässä aikataulussa mahdollista.

Voimassa olevan lain mukaiset neljä eräpäivää vuodessa aiheuttavat sen, että yksittäistä opiskelijaa itseään koskevien eräpäivien hahmottaminen on haastavaa. Tämä aiheuttaa haasteita Kansaneläkelaitoksen suorittamaan maksujen toimeenpanoon, hallinnoitiin sekä viestintään. Yhtenä vaihtoehtona on pohdittu terveydenhoitomaksujen keräämisen yksinkertaistamista poistamalla lukukausien toiset eräpäivät heinä- ja joulukuulta kokonaan eli eräpäivät tavanomaista myöhemmin opiskelunsa aloittavilta ja läsnä olevaksi ilmoittautuneilta. Heinä- ja joulukuun eräpäivien poistaminen tarkoittaisi sitä, ettei opiskelijalta perittäisi terveydenhoitomaksua sellaiselta lukukaudelta lainkaan, jolle hän ilmoittautuisi läsnä olevaksi poikkeuksellisesti normaalin ilmoittautumisajan jälkeen, esimerkiksi huhti- tai marraskuussa. Ennen läsnä olevaksi ilmoittautumista tällainen opiskelija ei voisi käyttää YTHS:n palveluja, mutta ilmoittautumisen jälkeen hänellä olisi oikeus käyttää YTHS:n palveluita lukukauden loppuun saakka. Kelalta saatujen tietojen mukaan tällaisten toisten eräpäivien piirissä on keskimäärin noin 2 000 opiskelijaa lukukaudessa. Tavallisesti he ovat opiskelijoita, jotka aloittavat opintonsa kesken lukukauden poikkeuksellisesta syystä. Tarkoituksenmukaista ja oikeudenmukaista olisi, että kaikki ne opiskelijat, jotka ovat opiskeluterveydenhuollon piirissä, olisivat velvollisia veroluonteisen terveydenhoitomaksun maksamaan oikea-aikaisesti. Kuitenkin opiskeluterveydenhuoltolakia on sovellettu vasta kaksi täyttä vuotta, eikä lakiin ole tarkoitus tehdä isoja muutoksia ilman, että voimassa olevan lain vaikutuksista pidemmältä ajalta on tarpeeksi kerätty kokemusta ja tietoa.

Tietojenvaihto

Vaihtoehtona nyt ehdotettavalle tietojenvaihtosäännösten muuttamiselle olisi se, että muutosta ei toteutettaisi lainkaan. Tällöin esityksessä kuvatut Kelan järjestämistehtävään liittyvät haasteet säilyisivät. Kela ei pystyisi selvittämään opiskelijan esiin nostamaa mahdollista palvelun saataavuuteen ja saavutettavuuteen liittyvää ongelmaa, vaikka se olisi opiskelijan oikeusturvan sekä myös Kelan järjestämistehtävän kannalta tarpeen.

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella Lausuntopalvelu.fi –sivustolla 13.6.2023-20.7.2023. ...täydennetään...

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta

2 §. *Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon oikeudet.* Pykälän 3 momenttia esitetään selkiytettäväksi sen osalta, kuinka kauan oikeus palveluihin jatkuu. Voimassa olevan momentin mukaan oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuu sen lukukauden tai lukuvuoden loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi. Momentti on ollut ristiriitainen sen säännöskohtaisten perustelujen kanssa, missä todetaan, että oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuisi sen lukukauden loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi (HE 145/2018 vp, s. 49). Momentin ja sen perustelujen ristiriita on aiheuttanut sekaannusta lakia sovellettaessa, josta syystä momenttia esitetään selkeytettäväksi.

Ehdotetun 3 momentin mukaan oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuisi sen lukukauden loppuun, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi.

3 §. *Opiskeluterveydenhuolto.* Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan opiskeluterveydenhuollon sisältöä täsmennetään terveydenhuoltolain 23 §:n mukaan annetussa asetuksessa. Opiskeluterveydenhuollon sisällöstä säädetään terveydenhuoltolain 17 §:ssä ja sisältöä täsmennetään edelleen lain 23 §:n mukaan annetussa asetuksessa. Maininta asetuksesta on aiemmin puuttunut laista. Voimassa olevassa valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) säädetään terveystarkastuksista ja suun terveystarkastuksista sekä niiden sisällöistä, terveysneuvonnasta sekä opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvistä terveyden- ja sairaanhoitoon liittyvistä palveluista.

4 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälän 1 momenttia esitetään korjattavaksi ajantasaisella lakiviittauksella. Voimassa olevan momentin informatiivinen viittaus yksityisestä terveydenhuollosta annettuun lakiin (152/1990) on vanhentunut, sillä yksityisestä terveydenhuollosta annettu laki on kumottu lailla sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023), joka on voimassa 1.1.2024 alkaen.

Ehdotetun 1 momentin mukaan tässä laissa tarkoitettuun palveluntuottajaan sovellettaisiin lisäksi lakia sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) tässä laissa tarkoitettujen tehtävien osalta.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti tarkentamaan, että mitä tässä laissa säädettäisiin EU-valtiosta tai EU-valtiossa vakuutetusta henkilöstä, sovellettaisiin vastaavasti Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon, Sveitsiin ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan sekä näissä valtioissa vakuutettuihin tutkinto-opiskelijoihin (EU-tutkinto-opiskelija).

2 luku. *Opiskeluterveydenhuollon rahoittaminen.* Voimassa olevan otsikkoa ”Opiskeluterveydenhuollon rahoitus” ehdotetaan muutettavaksi kokonaan vastamaan paremmin luvun muuttuvaksi esitettävää sisältöä. Pykälien ja momenttien järjestystä tämän ja 3 luvun sisällä ja myös niiden välillä muutettaisiin vastaamaan paremmin opiskeluterveydenhuollon rahoituksen ja palveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamisen prosessia sekä eri toimijoiden vastuuta. Käytettyjä termejä sekä pykälien sisältöä esitetään myös selkiytettäväksi ja täsmennettäväksi kautaltaan.

Luvussa 2 säädettäisiin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisen rahoittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä. Luvussa olisi nykyisen kahdeksan pykälän sijaan seitsemän pykälää.

14 §. *Opiskeluterveydenhuollon rahoitusmalli.* Pykälä ja otsikko olisivat uusia. Pykälässä säädettäisiin opiskeluterveydenhuollon rahoitusmallista ja määriteltäisiin voimassa olevaa lakia selkeämmin, mistä opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannusten rahoituksen koostuu. Pykälä sisältäisi elementtejä voimassa olevan lain 14, 17 ja 20 §:stä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan opiskeluterveydenhuollon rahoituksessa hyväksyttäviä kustannuksia olisivat opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset ottaen huomioon laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevat Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuullaan asettamat tavoitteet. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 14 §:n 1 momenttia muilta osin, mutta siinä tarkennettaisiin, että tässä säädetään rahoituksessa hyväksyttävistä kustannuksista.

Ehdotetun 2 momentin mukaan opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksen rahoitus koostuisi kansallisesta rahoitusosuudesta sekä Kansaneläkelaitoksen rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 a §:n perusteella maksamista valtion korvauksista. Momentissa säädettäisiin uudella tavalla ja selkeästi, mistä elementistä kokonaiskustannusten rahoitus koostuu. EU-tutkinto-opiskelijat kuuluvat toisen valtion sairaanhoidon kustannusvastuulle EU-koordinaatioasetuksen perusteella ja heidän opiskeluterveydenhuollon palvelujen käytöstä aiheutuneista kustannuksista haettaisiin korvaukset rajalain mukaisesti toiselta valtiolta.

Ehdotetun 3 momentin mukaan tässä laissa kansallisella rahoitusosuudella tarkoitettaisiin valtion Kansaneläkelaitokselle maksamaa opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuutta sekä opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle maksamia 25 §:ssä tarkoitettuja terveydenhoitomaksuja. Tavoitteena olisi, että valtion varoista katettaisiin 77 prosenttia ja opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta. Momentissa määriteltäisiin, mitä uudella termillä ”kansallinen rahoitusosuus” tarkoitettaisiin. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 17 §:n 2 momenttia, mutta ehdotuksessa tarkennettaisiin valtion ja opiskelijoilta perittävällä terveydenhoitomaksun prosentiosuuksien suhteen olevan tavoite budjetoinnissa.

Ehdotetun 4 momentin mukaan valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut siten kuin Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:ssä säädetään. Momentin sisältö olisi identtinen voimassa olevan lain 20 §:n kanssa.

15 §. *Kansaneläkelaitoksen arvio opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta.* Pykälä ja sen täsmällistä sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia. Siinä säädettäisiin voimassa olevaa lakia selkeämmin Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta arvioida opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannukset sekä kustannusten rahoitusosuudet seuraavalle toimintavuodelle. Pykälässä täsmennettäisiin arvioitujen kustannusten perusteita sekä muodostumista. Kelan tekemän arvion tarkoituksena olisi toimia lähtökohtana ehdotetun 16 §:n sosiaali- ja terveysministeriön mukaiselle arviolle sekä talousarviovalmistelulle. Voimassa olevan lain 21 §:n 2 momentin säännöstä Kelan velvollisuudesta laatia huhtikuun loppuun mennessä arvio opiskeluterveydenhuollon seuraavan vuoden kokonaiskustannuksista täsmennettäisiin siten, että jatkossa puhuttaisiin kansallisesta rahoitusosuudesta. Kansallisen rahoitusosuuden sisältö olisi määritelty esitetyn 14 §:n 3 momentissa. Pykälässä olisi elementtejä voimassa olevan lain 14, 15, 21 sekä 22 §:stä

Ehdotetun 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen olisi vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio opiskeluterveydenhuollon seuraavan vuoden kokonaiskustannuksista, kansallisesta rahoitusosuudesta sekä terveydenhoitomaksun suuruudesta.

Jatkossa Kela toimittaisi kerran vuodessa sosiaali- ja terveysministeriölle kokonaisarvion tulevan vuoden hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Arvion toimittamisen ajankohta on valittu siten, että Kansaneläkelaitos voisi hyödyntää sen laatimisessa selvitykset Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön edellisenä vuonna tuottaman opiskeluterveydenhuollon toteutumisesta. Arvio koskisi sekä terveydenhoitomaksun tuotolla katettavaa osuutta, että valtion rahoitusosuudella katettavaa osuutta hyväksyttävistä kustannuksista. Sen sijaan luovuttaisiin tarpeettomasta Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta toimittaa helmikuun loppuun mennessä arvio seuraavalle vuodelle vahvistettavasta terveydenhoitomaksun suuruudesta voimassa olevan lain 21 §:n 2 momentin mukaan.

Ehdotetun 2 momentin mukaan arvio perustuisi opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, taloudellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otettaisiin huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos. Lisäksi arviossa otettaisiin huomioon toimintaympäristön muutokset. Momentti vastaisi osin voimassa olevan lain 15 §:n 1 momentin toista virkettä, jossa on kyse Kelan tekemän arvion sisällöstä. Kyseiset tiedot perustuisivat Kelan tarkastukseen ja YTHS:n Kelalle toimittamiin tietoihin.

Ehdotetun 3 momentin mukaan arviota määrittäessään Kansaneläkelaitos ottaisi huomioon arvioidut opiskeluterveydenhuollon käyttökustannukset ja perustamiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön hallintokustannuksista sen osan, joka kohdistuu tämän lain mukaiseen toimintaan. Tämä vastaisi voimassa olevan lain 22 §:n 2 momenttia, mutta ilmaisu ”korvaus” korvattaisiin tässä esityksessä käytetyllä täsmällisemmällä ilmaisulla ”arvio”.

Ehdotuksen 4 momentin mukaan arvio seuraavan vuoden opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista muodostuisi opiskeluterveydenhuollon palvelujen arvioidusta opiskelijakohtaisesta keskimääräisestä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuvien korkeakouluopiskelijoiden arvioidulla määrällä. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 14 §:n 2 momenttia, mutta täsmennettynä vastaamaan esityksen selkeytettäviä termejä.

16 §. Sosiaali- ja terveysministeriön arvio hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta. Pykälä ja sen täsmällistä sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia. Siinä säädettäisiin voimassa olevaa lakia selkeämmin sosiaali- ja terveysministeriön velvollisuudesta arvioida Kansaneläkelaitoksen esittämät arviot opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta seuraavaksi toimintavuodeksi. Pykälässä määriteltäisiin, mihin tekijöihin perustuen esitettyjen kustannusten hyväksymistä sosiaali- ja terveysministeriössä arvioitaisiin. Pykälä sisältäisi elementtejä voimassa olevan lain 15 ja 16 §:stä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö laatisi vuosittain arvion opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista sekä niiden rahoituksesta. Momentti täsmentäisi ja selventäisi voimassa olevan lain 15 §:n 1 momenttia. Arvio laadittaisiin valtion talousarvioesitystä varten. Sosiaali- ja terveysministeriön tekemä itsenäinen arvio hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, niiden rahoituksesta ja kustannustason noususta perustuisi kaikkien saatavilla olevaan tietoon.

Ehdotetun 2 momentin mukaan arvio perustuisi: 1) 15 §:ssä mainittuun Kansaneläkelaitoksen arvioon, jäljempänä 20 §:ssä tarkoitettuun selvitykseen sekä mahdollisesti toimitettuihin muihin selvityksiin ja arvioihin; 2) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämään opiskeluterveydenhuoltoa koskevaan tietoon; 3) muihin käytettävissä oleviin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tilaa koskeviin selvityksiin ja tietoihin. Momentilla täsmennettäisiin voimassa olevan lain 15 §:n 2 momenttia.

Ehdotetun 3 momentin mukaan hyväksyttävien kokonaiskustannusten arviossa olisi edellä mainitusta poiketen otettava huomioon opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamista koskeva muutos, joka johtuisi laista tai asetuksesta taikka toimintaympäristön olennaisesta muutoksesta. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 16 §:n 3 momenttia täsmentäen sen sanamuotoja esityksen mukaiseksi.

Ehdotetun 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön tekemässä arviossa hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista korotettaisiin vuosittain kuitenkin enintään työntekijän eläkelain

(395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Momentin sisältö vastaisi osittain voimaassa olevan lain 16 §:n 1 momenttia. Tarkoitus olisi kuitenkin arvioida kustannustason nousua sekä ansiotasoindeksin että kuluttajahintaindeksin avulla.

17 §. *Opiskeluterveydenhuollon lisärahoitus toimintavuoden aikana.* Pykälä ja sen täsmällistä sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia. Siinä säädettäisiin voimaassa olevaa lakia yksityiskohdaisemmin menettelystä opiskeluterveydenhuollon rahoituksen turvaamiseksi tilanteissa, jolloin rahoitus osoittautuu riittämättömäksi toimintavuoden aikana. Pykälässä olisi elementtejä voimaassa olevan lain 18 §:stä.

Koska eduskunta säätää talousarviosta ja korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoon kohdennettavasta määrärahasta vuosittain, ei siitä olisi tarpeen säätää erikseen, kuten voimaassa olevan lain 16 §:n 2 momentissa säädetään. Sitä vastoin olisi tarpeen säätää siitä menettelystä, kuinka YTHS:lle myönnettäviä ennakointia olisi mahdollista tarkistaa toimintavuoden aikana. Nykyinen 16 §:n 2 momentin mukainen muotoilu edellyttää eduskunnan hyväksyntää hyväksyttävien kokonaiskustannusten enimmäismäärän tarkistamiseksi silloinkin, kun momentilla olisi edelliseltä vuodelta siirtynyttä määrärahaa käytettävissä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan valtio vastaisi siitä, että Kansaneläkelaitoksen käytettävissä olisi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon riittävä rahoitus, jos se olisi välttämätöntä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden turvaamiseksi. Voimaassa olevan lain 18 §:stä poiketen pykälässä ei säädettäisi siitä vaatimuksesta, että lisärahoitusta olisi mahdollista myöntää vain äkillisestä ja ennakoimattomasta syystä. Lisärahoituksen tarve on käytännössä aina tapauskohtaisesti harkittua, jolloin lain tiukka sanamuoto siitä, milloin sellaista olisi mahdollista esittää, saattaisi estää tarpeenmukaisen ja tarkoituksenmukaisen toiminnan.

Ehdotettu 2 momentin sisältö olisi uusi ja sen mukaan hyväksyttävät kokonaiskustannukset voitaisiin tarkistaa toimintavuoden aikana perustuen Kansaneläkelaitoksen esitykseen ja sosiaali- ja terveysministeriön tekemään kokonaisarvioon. Olisi tarkoituksenmukaista, että toimintavuoden aikana hyväksyttävää kokonaiskustannusta voitaisiin tarkistaa nykyistä joustavammin sekä määrärahaa lisäävästi että vähentävästi momentille jo myönnetyn rahoituksen puitteissa. Hyväksyttävää kokonaiskustannusta voisi olla tarpeen tarkistaa esimerkiksi tilanteessa, jossa opiskeluterveydenhuollon toimintaa ei ole kyetty toteuttamaan suunnitellussa laajuudessa esimerkiksi henkilöstön saatavuudesta johtuen. Myös opiskelijoiden terveydenhoitomaksun tuoton ylijäämä vähentäisi valtion kuluvan vuoden rahoitusta ja sen tulisi olla nykyistä joustavammin käytettävissä palvelujen rahoitukseen.

18 §. *Valtion rahoitusosuuden ennakon suorittaminen Kansaneläkelaitokselle.* Pykälä vastaisi voimaassa olevaa 19 §:ää valtion rahoitusosuuden suorituksesta, mutta pykälän otsikkoa täsmennettäisiin vastaamaan paremmin pykälän sisältöä ja sanamuotoja täsmennettäisiin vastaamaan esitystä ja käytäntöjä. Lisäksi valtioon ja Kansaneläkelaitokseen kohdistuvat velvollisuudet erotettaisiin selkeyden vuoksi omiin momentteihinsa.

Pykälän 1 momentin mukaan valtio suorittaisi Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla järjestettävän opiskeluterveydenhuollon valtion rahoitusosuuden ennakon neljässä erässä vuoden aikana.

Pykälän 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen on kymmenen pankkipäivää ennen erän maksupäivää ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle valtion maksuerän suuruus.

19 §. *Lopullisten rahoitusosuuksien vahvistaminen.* Pykälä ja sen täsmällistä sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia. Pykälässä säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta vahvistaa

lopulliset valtion ja opiskelijoiden rahoitusosuudet Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tilikauden päätyttyä. Pykälässä olisi elementtejä voimassa olevan lain 17 §:stä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos vahvistaisi opiskeluterveydenhuollon lopulliset valtion ja opiskelijoiden terveydenhoitomaksun rahoitusosuudet Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päätyttyä.

Rahoitusosuuksien määrittely sekä terveydenhoitomaksun tuoton ali- tai ylijäämän huomioon ottamisesta valtion rahoitusosuutta lisäävästi tai vähentävästi vastaisi voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain sisältöä. Voimassa olevassa laissa ei kuitenkaan ole velvoitetta vahvistaa lopullisia rahoitusosuuksia. Määrärahan vuosikohtaisen käytön seurannan kannalta olisi välttämätöntä määritellä rahoitusosuudet, kun kyseessä on siirtomääräraha. Ennakoiden maksaminen ja laskutus on vuodenvaiheen yli jatkuvaa, eikä siinä ole tarpeen huomioida rahoitusosuuksien täsmäyttämistä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan, jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen tuotto ei jonakin vuonna kattaisi kokonaan 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta, puuttuva osuus rahoitettaisiin valtion varoista. Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen tuotto olisi jonakin vuonna enemmän kuin 23 prosenttia kansallisesta rahoitusosuudesta, ylittävää osuutta ei palautettaisi opiskelijoille.

Ehdotetun 3 momentin mukaan valtion rahoitusosuuden ali- tai ylijäämä huomioidaan rahoitusosuuksien vahvistamisen jälkeen maksettavassa kuluvan vuoden ennakoerässä.

20 §. *Kansaneläkelaitoksen selvitys opiskeluterveydenhuollon toiminnasta ja rahoituksesta.* Pykälä ja sen täsmällistä sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia ja siinä säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle antamasta selvityksestä edellisen vuoden opiskeluterveydenhuollon rahoituksesta ja toiminnan toteutumisesta. Pykälässä olisi elementtejä voimassa olevan lain 21 §:stä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen olisi vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön edellisenä vuonna tuottaman terveydenhuoltolain 17 §:n mukaisen opiskeluterveydenhuollon laadusta, saatavuudesta, saavutettavuudesta ja palvelujen toteutumisesta, kokonaiskustannuksista ja lopullisista rahoitusosuuksista.

Terveydenhoitolain mukaan opiskeluterveydenhuoltoon sisältyy oppilaitoksen opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein, opiskelijoiden terveyden, hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät terveystarkastukset, perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto sekä opiskelijan erityisen tuen tai tutkimuksen tarpeen varhainen tunnistaminen, opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto. Valtioneuvoston asetuksessa 338/2011 säädetään tarkemmin muun muassa opiskeluterveydenhuollon terveystarkastuksista ja terveysneuvonnasta. Kansaneläkelaitoksen selvityksen tulisi sisältää riittävät tiedot edellä mainittujen opiskeluterveydenhuollon toimintojen toteutumisesta sekä palvelujen laadusta ja saatavuudesta. Myös tiedot toiminnan kehittämisestä, palveluissa tapahtuneista muutoksista, palveluverkosta sekä henkilöstö- ja opiskelijamääristä tulisi sisällyttää selvitykseen. Lisäksi selvityksestä tulisi ilmetä, kuinka Kansaneläkelaitoksen YTHS:lle asettamat tavoitteet ovat toteutuneet.

Selvityksen tulisi sisältää tiedot myös Kansaneläkelaitoksen vahvistamista opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista, rajalain mukaisten EU-tutkinto-opiskelijoiden hoitokustannusten korvauksista ja opiskeluterveydenhuollon lopullisista rahoitusosuuksista. Lisäksi selvityksessä tulisi olla tiedot hallintokustannuksista, yksikkökustannuksista, kustannusten jakautumisesta terveydenhuoltolain mukaisiin toimintoihin sekä tavanomaista suuremmista investoinneista.

Ehdotetun 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarvittaessa tarkemmat säännökset Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle antaman selvityksen sisällöstä.

3 luku. *Opiskeluterveydenhuollon kustannusten korvaaminen.* Voimassa olevien luvun otsikko ”Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava korvaus” ehdotetaan muutettavaksi kokonaan vastaamaan paremmin luvun muuttuvaksi esitettävää sisältöä. Pykälien järjestystä tämän ja 2 luvun sisällä ja myös niiden välillä muutettaisiin vastaamaan opiskeluterveydenhuollon rahoituksen ja palveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamisen prosessia sekä eri toimijoiden vastuita. Käytettyjä termejä sekä pykälien sisältöä ja säännöskohtaisia perusteluja esitetään myös selkiytettäväksi ja täsmennettäväksi kauttaaltaan.

Luvussa 3 säädettäisiin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle. Luvussa olisi nykyisen kahden pykälän sijaan kolme pykälää.

21§. *Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava ennakko.* Pykälä ja sen täsmällistä sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia ja siinä säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksamista ennakkoista opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta syntyvien kustannusten kattamiseksi. Pykälässä olisi elementtejä voimassa olevan lain 22 §:stä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos maksaisi Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon kansallisen rahoitusosuuden ennakkoa palvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Ennakko sisältäisi valtion osuuden ennakon sekä kertyneen terveydenhoitomaksun tuoton. Momentti vastaisi osittain voimassa olevan lain 22 §:n 1 momenttia, mutta sisältöä olisi tarkennettu ja termistöä täsmennetty.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitos suorittaisi Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle ennakon neljässä erässä vuoden aikana. Tämä vastaisi voimassa olevan lain 22 §:n 3 momenttia täsmennettynä siten, että sana korvaus on korvattu sanalla ennakko.

22 §. *Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava lopullinen korvaus.* Pykälä ja sen täsmällistä sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia. Pykälässä säädettäisiin Kelan velvollisuudesta määritellä ja vahvistaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettava lopullinen korvaus opiskeluterveydenhuollon kustannuksista Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tilikauden päättyä. Pykälä sisältäisi elementtejä voimassa olevan lain 22 §:stä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos tarkastaisi opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset ja toiminnalle asetettujen laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevien tavoitteiden toteutumisen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päättyttyä. Momentti vastaisi 22 §:n 5 momenttia hieman täsmennettynä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitos vahvistaisi opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavan edellisen vuoden opiskeluterveydenhuollon lopullisen korvauksen. Kansaneläkelaitos vähentäisi vahvistamistaan kokonaiskustannuksista Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 a §:n perusteella maksetut korvaukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saamat muut tuotot. Lopullinen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saama korvaus voisi olla enintään opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruinen vähennettynä edellä mainituilla korvauksilla ja tuotoilla.

Rajalain 20 a §:n mukaisten valtion korvausten haku- ja käsittelyajoista johtuen vähennys ei välttämättä kohdistuisi kyseisen toimintavuoden aikana annetusta hoidosta aiheutuneisiin kustannuksiin ja niiden korvauksiin. Kansaneläkelaitos vähentäisi siten sen summan, jonka se on todellisuudessa maksanut YTHS:lle valtion korvauksena kyseisen toimintavuoden aikana.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saamat muut tuotot voivat olla käyttämättä jätetyistä ajoista perittyjä maksuja sekä esimerkiksi rahasto- ja sijoitustuottoja, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön vakuutusyhtiöiltä laskuttamia sairauskertomuskopioiden toimitusmaksuja tai isännöinti- ja toimistopalvelumaksuja. Vahvistaessaan valtion ja opiskelijoiden terveydenhoitomaksun rahoitusosuuksia Kansaneläkelaitos huomioisi muiden tuottojen osuuden valtion rahoitusosuutta vähentävänä.

Ehdotuksen 3 momentin mukaan, jos Kansaneläkelaitos havaitsee 1 momentin mukaista tarkastusta suorittaessaan, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle on maksettu liikaa ennakkoa, se tekee päätöksen liikaa maksetun ennakon (ylijäämä) palauttamisesta. Jos tarkastuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus ennakkoa suurempaan korvaukseen (alijäämä), Kansaneläkelaitos maksaa ennakon ja lopullisen rahoitusosuuden erotuksen. Rahoituksen yli- tai alijäämä huomioidaan kansallisen rahoituksen vahvistamisen jälkeen maksettavassa ennakkoerässä.

Ehdotuksen 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarvittaessa tarkemmat säännökset 2 ja 3 luvun toimeenpanosta ja rahoituksen toteuttamisesta.

23 §. Takaisinperintä. Pykälän voimassa olevan otsikkoa ”takaisinperintä ja lisäsuoritus” esitetään muutettavaksi vastaamaan pykälän sisältöä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan, jos Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö olisi käyttänyt opiskeluterveydenhuollon kustannusten kattamiseen tarkoitettua rahoitusta muuhun kuin tämän lain mukaiseen toimintaan, Kansaneläkelaitos tekisi päätöksen korvauksen takaisinperinnästä. Momentin sanoitusta täsmennettäisiin vastaamaan esityksen täsmennyksiä ja termien muutoksia.

Voimassa olevan lain 2 momentin mukaan, jos Kansaneläkelaitos havaitsee 22 §:n 4 momentissa tarkoitettua tarkistusta suorittaessaan, että korvausta on maksettu liikaa, se tekee päätöksen liikaa maksetun korvauksen takaisinperinnästä. Jos tarkistuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus lisäkorvaukseen, Kansaneläkelaitos maksaa lisäkorvauksen sen jälkeen, kun korvauksen tarkistus on tehty. Momentti esitetään kumottavaksi tarpeettomana. Ylijäämän palauttamista tai alijäämän maksusta ja niihin liittyvistä toimista säädettäisiin esityksen 22 §:n 3 momentissa. Voimassa oleva momentti ei sisällä myöskään velvoitetta vahvistaa rahoitusosuuksia. YTHS:lle suoritettavan lopullisten rahoitusosuuksien vahvistamisesta sekä siihen liittyvistä menettelyistä säädettäisiin esityksen 22 §:ssä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan takaisinperintä voitaisiin ottaa huomioon seuraavissa Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksamissa ennakoiden maksuerissä.

Momentti vastaisi voimassa olevan 23 §:n 3 momenttia, mutta sanan ”korvaus” tilalla käytettäisiin esityksessä käytettävää, täsmällisempää ilmaisua ”ennakko”. Momentissa ei olisi tarpeen enää mainita lisäsuoritusta, koska lisäsuorituksen osuus tulisi huomioiduksi esitetyn 19 §:ssä säädetyn lopullisen rahoitusosuuden vahvistamisen yhteydessä.

4 luku. Terveystenhoitomaksu

24 §. Terveystenhoitomaksun maksuvelvollisuus. Voimassa olevan pykälän 2 momentin kevät- ja syyslukukautta koskevat terveystenhoitomaksun maksuvelvollisuuteen liittyvä maksupäivät ehdotetaan siirrettäväksi selkeyden ja luettavuuden vuoksi omiksi momenteikseen. Lisäksi terveystenhoitomaksun maksupäiviä muutettaisiin opiskelijaystävällisemmiksi, jolloin Kela myös pystyisi kohdentamaan tiedon maksuvelvollisuudesta paremmin niille opiskelijatahoille, jotka eivät ole maksaneet lukukauden terveystenhoitomaksua ajoissa läsnä olevaksi opiskelijaksi ilmoittautumisensa jälkeen.

Ehdotetun 2 momentin mukaan, jos opiskelija ilmoittautuisi läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle viimeistään tammikuun 31 päivänä, maksu olisi suoritettava viimeistään maaliskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuisi läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle tammikuun 31 päivän jälkeen, maksu olisi suoritettava viimeistään 31 päivänä heinäkuuta.

Ehdotetun 3 momentin mukaan, jos opiskelija ilmoittautuisi läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle viimeistään syyskuun 30 päivänä, maksu olisi suoritettava viimeistään marraskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuisi läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle syyskuun 30 päivän jälkeen, maksu olisi suoritettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta.

Lisäksi pykälään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa olisi voimassa olevan lain tilaa selkeyttävä viittaussäännös Suomea velvoittavaan EU-koordinaatioasetukseen. Informatiivisella viittauksella selvennettäisiin nykytilaa, kun terveystenhoitomaksua koskevat säännökset eivät koordinaatioasetuksen perusteella koske sellaista Suomen korkeakoulussa opiskelevaa EU-tutkinto-opiskelijaa, joka tulee toisesta EU- tai ETA-valtiosta, Sveitsistä tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneestä kuningaskunnasta ja joka esittää todistuksen siitä, että sairaanhoidosta aiheutuvista kustannuksista vastaa jokin edellä mainituista valtioista. Luvun 4 terveystenhoitomaksua koskevat säännökset eivät siten koskisi näitä opiskelijoita.

Ehdotetun 4 momentin mukaan Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 883/2004 on terveystenhoitomaksua koskevan luvun säännöksiä sovellettaessa etusija.

25 §. Terveystenhoitomaksun suuruus. Pykälän 1 momentissa täsmennettäisiin tapaa, miten terveystenhoitomaksun suuruus määriteltäisiin esityksessä käytettävien termein.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan terveystenhoitomaksun suuruus määrätään siten, että valtion rahoitusosuudella ja terveystenhoitomaksun tuotoilla katetaan 14 §:ssä tarkoitetut hyväksyttävät opiskeluterveydenhuollon kustannukset. Maksua määrättäessä noudatetaan, mitä 17 §:ssä säädetään opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuuksista. Terveystenhoitomaksun suuruus määrätään siten, että opiskelijoiden rahoitusosuus jaetaan arvioidulla läsnä oleviksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrällä. Terveystenhoitomaksu on saman suuruinen kaikille opiskelijoille.

Esityksessä ei enää puhuttaisi terveystenhoitomaksun määräämisestä vaan maksun määrittelystä. Lisäksi 1 momentin loppuun lisättäisiin viittaus maksuvelvollisiin opiskelijoihin, jotta

EU-tutkinto-opiskelijoiden asema terveydenhoitomaksuista vapautettuina kävisi laista jatkossa ilmi.

Ehdotetun 1 momentin mukaan terveydenhoitomaksun suuruus määriteltäisiin siten, että terveydenhoitomaksun tuotolla katettaisiin 14 §:ssä tarkoitettu opiskelijoiden rahoitusosuus kansallisesta rahoituksesta. Terveydenhoitomaksu olisi saman suuruinen kaikille opiskelijoille, jotka ovat maksuvelvollisia.

27 §. Terveydenhoitomaksun periminen ja viivästymismaksu. Voimassa olevan 2 momentin viimeisen virkkeen viittaus siitä, että vanhentuminen lasketaan maksun tämän lain 24 §:n 2 momentissa säädetystä erääntymisestä tulee korjata esityksen mukaiseksi, jotta viittaus kohdistuisi oikein.

Ehdotetun 2 momentin mukaan vanhentuminen lasketaan maksun 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä erääntymisestä.

5 luku. Rekisterit ja tietojen luovuttaminen.

29 §. Potilastietojen rekisterinpito. Pykälän viimeinen virke esitetään siirrettäväksi selkeyden vuoksi omaksi uudeksi momentikseen, mutta sisällöllisesti sekä 1 momentti, että ehdotettava 2 momentti pysyisivät ennallaan.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö olisi luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu rekisterinpitäjä sen tuottamisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneille terveydenhuollon potilasasiakirjoille.

Ehdotettu uusi 2 momentti koskisi edelleen voimassa olevan lain mukaisesti poikkeuksellista tilannetta, jossa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö ei kykenisi tuottamaan opiskeluterveydenhuollon palveluja säädetyllä tavalla ja Kansaneläkelaitoksen olisi järjestettävä palvelut muun palveluntuottajan toimesta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan lain 13 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa Kansaneläkelaitos toimisi rekisterinpitäjänä edellisessä momentissa säädetystä poiketen.

31 §. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada tietoja. Voimassa olevan pykälän otsikko ”tietojen saanti ja tietojen luovutus” ehdotetaan muutettavaksi siten, että otsikko kuvaa täsmällisemmin pykälän sisältöä. Lisäksi pykälän 4 momenttia esitetään selkiytettäväksi jakamalla sen sisältö kahteen erilliseen momenttiinsa. Sisällöllisesti ehdotettavat 4 ja 5 momentti pysyisivät lähes ennallaan. Lisäksi pykälään esitetään lisättäväksi uusi 6 momentti Kelan tiedonsaantitarpeesta sen järjestämistehtävään liittyen.

Ehdotetun uuden 4 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämänsä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon saatavuuden, saavutettavuuden, laadun, vaikuttavuuden, taloudellisuuden, tuottavuuden ja jatkuvan kehityksen seuraamiseksi ja arvioimiseksi tarvitsemaansa tietoja. Nämä tiedot eivät saisi sisältää henkilötietoja. Voimassa olevan momentin alkuosa pysyisi ennallaan.

Voimassa olevan 4 momentin loppuosa, joka koskee Kansaneläkelaitoksen oikeutta tarkistaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kirjanpito sekä arvioida säätiön toimintaa ehdotetaan selkeyden vuoksi siirrettäväksi omaksi, uudeksi 5 momentikseen ja sen viittaussäännös momentin kohtiin täsmennettäisiin esitystä vastaavaksi. Ehdotetun uuden 5 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus tarkastaa säätiön kirjanpito ja suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimintaan ja tiloihin kohdistuva arviointi ennalta ilmoitettuna ajankohtana. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada momentissa 4–6 tarkoitettuja tietoja koskisi myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön muilta palveluntuottajilta hankkimia tässä laissa tarkoitettuja palveluja.

Voimassa oleva lain 5 momentti YTHS:n velvollisuudesta esitetään siirrettäväksi omaksi uudeksi pykäläkseen, kun esitetyn pykälän otsikkona on Kansaneläkelaitoksen oikeus saada tietoja.

Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämistehtävänsä toteuttamiseksi välttämättömät henkilö- ja potilastiedot muistutuksen tai kantelun käsittelyä varten.

Voimassa olevaa opiskeluterveydenhuoltolakia sovellettaessa on havaittu, että Kelan tiedonsaantioikeuksissa on puutteita. Koska Kela ja YTHS eivät voi voimassa olevan lain perusteella vaihtaa opiskelijan henkilö- ja potilastietoja keskenään, Kelalla ei ole mahdollisuutta selvittää opiskelijoiden esiin tuomia asioita YTHS:n kanssa sujuvasti. Kansaneläkelaitos ei toimii YTHS:n toiminnan lainmukaisuuden valvojana kuten terveystieteen lupa- ja valvontavirasto Valvira. Kuitenkin Kansaneläkelaitoksen tulisi pystyä vastaamaan asian vaatimassa laajuudessa sellaisiin sille esitettyihin selvitys- ja lausuntopyyntöihin, jotka liittyvä opiskeluterveydenhuoltolain 7 §:ssä sille säädettyyn järjestämisvastuuseen. Kyseessä voisi olla laillisuusvalvojan, esimerkiksi oikeuskanslerin Kansaneläkelaitoksen kohdistamat selvityspyynnöt opiskelijan kanteluun liittyen, vastaaminen opiskelijan Kansaneläkelaitokselle lähettämään muistutukseen tai palautteeseen tai vastaaminen potilaan asemasta ja oikeudesta annetun lain (785/1992) mukaisiin muistutuksiin ja kanteluihin. Yksittäisten opiskelijoiden kanteluiden ja palautteiden kautta Kela voisi saada YTHS:n toiminnan saatavuudesta ja saavutettavuudesta sellaista tietoa, joka olisi tarpeen sen varmistamiseksi, että palveluihin oikeutetut saisivat opiskeluterveydenhuollon palvelut sen mukaisina kuin laissa säädetään. Kansaneläkelaitoksen järjestämistehtävän hoitoon liittyviä välttämättömiä tietoja olisivat esimerkiksi opiskelijan nimi, henkilötunnus ja tarvittavat yhteystiedot sekä potilastiedot, kuten tiedot opiskelijan käyttämästä opiskeluterveydenhuollon palveluista, tiedot opiskelijan terveydentilasta, tutkimuksista ja hoidosta sekä tiedot opiskelijalle annetuista lähettestä erikoissairaanhoidon.

31 b §. *Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön velvollisuus luovuttaa tietoja.* Lakiin esitetään lisättäväksi uusi pykälä. Pykälä olisi uusi, mutta sen sisältö vastaisi voimassa olevan lain 31 §:n 5 momenttia. Olisi selkeämpää, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön velvollisuudesta tietojen luovutukseen ei säädetäisi samassa pykälässä, jossa säädetään Kelan tiedonsaantioikeuksista.

Ehdotuksen mukaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö olisi velvollinen toimittamaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämään perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisteriin tarvittavat tiedot.

32 §. *Teknisen yhteyden käyttö rekisteritietojen luovutuksessa.* Voimassa olevan pykälän mukaan edellä 31 §:ssä tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Pykälä viranomaisten välisestä tekniseen käyttöyhteyteen liittyvästä sääntelystä esitetään kumottavaksi erityislainsäädännössä tarpeettomana. Tietojen luovuttamisesta teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien avulla viranomaisten välillä säädetään laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019), joten säännös tietojen luovutuksesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti ei olisi tarpeellinen.

34 a §. Tiedoksianto. Lakiin esitetään lisättäväksi uusi tiedoksiantokäytäntöjä selkeyttävä säännös Kelan tämän lain nojalla antamien päätösten tiedoksiannosta. Voimassa olevassa laissa ei ole erikseen säädetty päätösten tiedoksiannossa noudatettavasta menettelystä.

Kansaneläkelaitoksen toimeenpantavaksi säädettyä etuutta koskevan päätöksen tiedoksiannosta säädetään Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 20 a §:ssä. Tarkoituksenmukaista olisi, että myös korkeankouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain perusteella annettavat päätökset olisivat samanlaisen tiedoksiantomenettelyn piirissä. Asiantilan selkeyttämiseksi myös kaikkien Kelan opiskeluterveydenhuoltolain nojalla antamien päätösten tiedoksiannossa olisi syytä käyttää samanlaista tiedoksiantomenettelyä kuin mitä Kela käyttää etuuspäätösten kohdalla.

Ehdotuksen mukaan Kansaneläkelaitoksen tämän lain nojalla antaman päätöksen tiedoksiannossa noudatettaisiin sitä, mitä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 20 a §:ssä säädetään etuuspäätöksen tiedoksiannosta.

7.2 Laki Kansaneläkelaitoksesta

12 d §. Sosiaaliturvan yleisrahasto. Pykälän 1 momenttia, sellaisena kuin se on laissa 425/2021 ja sen toista virkettä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan opiskeluterveydenhuoltolakiin esitettäviä muutoksia, jotta viittaus olisi täsmällinen. Momenttiin lisättäisiin viittaus opiskeluterveydenhuoltolain 21 §:ään ja korvausten lisäksi myös opiskeluterveydenhuoltolain ennakoituihin yleisrahaston maksuissa.

Ehdotuksen mukaan sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettaisiin muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitettut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädetty etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut. Lisäksi sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettaisiin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 21 ja 22 §:n mukaiset ennakot ja korvaukset Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksen 20 §:n 2 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarvittaessa tarkemmat säännökset Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle antaman selvityksen sisällöstä.

Esityksen 22 §:n 4 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarvittaessa tarkemmat säännökset 2 ja 3 luvun toimeenpanosta ja rahoituksen toteuttamisesta.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2024.

Koska opiskeluterveydenhuollon rahoitus seuraa kalenterivuositain annettavaa valtion talousarvioesitystä, lakiehdotuksen käsittelyn ja voimaantulon lykkääntyminen ehdotetusta lykkäisi

lakimuutosten seuraavan mahdollisen voimaantulon vuoden 2025 alkuun. Kesken budjettivuoden rahoitusperiaatteiden muuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista.

10 Toimeenpano ja seuranta

Opiskeluterveydenhuoltolakiin ehdotettujen muutosten toteutumista ja vaikuttavuutta tulee seurata ja arvioida. Erityisesti olisi seurattava, miten kustannusten hakeminen EU-tutkinto-opiskelijoiden käyttämistä opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta toteutuu rajalain 20 a §:n perusteella ja mille tasolle muilta valtioilta haettavat kustannukset ja saadut korvaukset tulevat asettumaan.

Normaalissa talousarvioprosessissa seurataan opiskeluterveydenhuollon kustannusten kehittymistä ja lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö seuraa Kansaneläkelaitoksen vuosittain tuottaman selvityksen perusteella palveluiden toteutumista ja saatavuutta, kuten myös palvelujen käyttöä, viivästysmaksujen ja käyttämättä jätetyistä ajoista perittyjen maksujen kehitystä. Lisäksi tulisi seurata kustannusten kehittymistä palveluluokittain ja alueittain.

Lisäksi Terveiden ja hyvinvointilaitoksen toteuttamalla terveys- ja hyvinvointitutkimuksella (KOTT) seurataan yleisellä tasolla korkeakouluopiskelijoiden terveydentilaa, terveyspalveluiden käyttöä, palvelujen saantia ja niiden kohdentumista.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2024 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksen kannalta merkityksellisiä ovat erityisesti perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuutta ja 10 §:n yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa koskevat säännökset. Lisäksi liittymäkohtia on perustuslain 19 §:n riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin, 22 §:n perusoikeuksien turvaamiseen sekä 81 §:n valtion veroihin ja maksuja koskevaan säännökseen.

Perusoikeuksien turvaaminen

Perustuslain 22 §: n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Julkisen vallan tulee aktiivisesti luoda tosiasialliset edellytykset perusoikeuksien toteuttamiseksi. Valtion tulee lainsäädäntötoimin, asianmukaisella rahoituksella ja voimavarojen kohdentamisella sekä toiminnan järjestämisellä turvata perustuslain 19 §:n mukaiset riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.

Esityksessä ehdotetaan opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskeviin säännöksiin muutoksia, jotta kokonaisuus vastaisi esitystavaltaan valtion kehys- ja talousarvion laatimisprosessissa noudatettuja käsitteitä, menettelyjä ja määräaikoja. Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan, että lainsäädännön tulee turvata asianmukaisesti ja täsmällisin säännöksiin riittävien sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitus ja poikkeustilanteissa edellytykset perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen (PeVL 15/2018 vp, s. 25). Opiskeluterveydenhuollon rahoitusmallin ja rahoitusprosessin selkeyttäminen lisäisi opiskeluterveydenhuollon toimeenpanon läpinäkyvyyttä, kun säännökset olisivat termeiltään selkeitä ja ymmärrettäviä ja eri toimijoiden roolit ja tehtävät

olisi määritelty. Näin myös opiskeluterveydenhuollon palveluista aiheutuvia kustannuksia voitaisiin seurata paremmin ja varmistaa korkeakouluopiskelijoille riittävät opiskeluterveydenhuollon palvelut, mikä edesauttaisi osaltaan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Yhdenvertaisuus

Esitystä tulee arvioida erityisesti perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden näkökulmasta, mikä sisältää vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellon. Perustuslain esitöiden mukaan yhdenvertaisuuspykälällä pyritään turvaamaan myös tosiasiallisen tasa-arvon toteutumista yhteiskunnassa perinteisen oikeudellisen yhdenvertaisuuden lisäksi (HE 309/1993 vp). Tosiasiallinen tasa-arvo on tasa-arvoa eri tilanteiden ja lopputulosten suhteen. Lähtökohtaisesti pelkän erilliskohtelun olisi katsottava olevan perustuslain 6 §:n syrjintäkiellon vastainen (PeVL 31/2014 vp). Perustuslain yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään, eikä lailla voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan.

Korkeakouluopiskelijoita koskevien etujen ja velvoitteiden yhdenvertaisuuden kannalta olennaista on ensinnäkin se, ettei ketään aseteta erilaiseen asemaan esimerkiksi jonkin henkilöön liittyvän syyn vuoksi ilman hyväksyttävää syytä. Kaikenlainen eronteko ihmisten välillä ei ole kielletty, vaikka erottelu perustuisikin syrjintäkieltosäännöksessä nimenomaan mainittuun syyhyn. Kaikkia ei olisi kaikissa tilanteissa kohdeltava samalla tavalla, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia.

Terveydenhoitomaksu ja rahoitus

Opiskeluterveydenhuoltolaissa säädetty korkeakouluopiskelijoilta lukukausittain perittävä terveydenhoitomaksu on tarkoitettu osaltaan opiskeluterveydenhuollon rahoittamiseen, eikä se ole vastike opiskelijan saamasta palvelusta. Kun yksilöity vastikesuhde puuttuu, perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan pakollinen terveydenhoitomaksu on valtiosääntöoikeudelliselta luonteeltaan vero eikä maksu (PeVL 33/2018, HE 145/2018 vp. S. 77). Terveydenhoitomaksusta on säädetty opiskeluterveydenhuoltolailta ja se sisältää perustuslain 81 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.

EU:n asetukseen sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista (EU-koordinaatioasetus) on kaikilta osin velvoittavaa ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Yhteisön alueella liikkuvat henkilöt kuuluvat vain yhden jäsenmaan sosiaaliturvajärjestelmään. Siten EU-koordinaatioasetuksen perusteella henkilöltä, joka on vakuutettuna toisessa jäsenvaltiossa, ei voida periä sosiaaliturvaan liittyviä vakuutusmaksuja toisessa jäsenmaassa. Tämä yhden sovellettavan lain periaate kytkeytyy perustuslain yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyden periaatteeseen. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti (PeVL 1/2018 vp).

Ehdotetun esityksen mukaan EU-tutkinto-opiskelijat, jotka opiskelevat suomalaisessa korkeakoulussa läsnä olevaksi ilmoittautuneina, eivät olisi maksuvelvollisia maksamaan lukukausikohtaista terveydenhoitomaksua Kansaneläkelaitokselle. Ehdotettu muutos selkiyttäisi terveydenhoitomaksun maksuvelvollisten ja maksusta vapautettujen opiskelijoiden asemaa ja perusteita ja muutoksen myötä ristiriita EU-koordinaatioasetuksen ja kansallisen lainsäädännön väliltä poistuisi.

Ehdotetussa esityksessä opiskeluterveydenhuollon kansallinen rahoitus koostuisi opiskelijoiden maksamista terveydenhoitomaksuista sekä valtion rahoitusosuudesta ja EU-tutkinto-opiskelijoiden hoidon kustannukset tulisivat katetuksi opiskelijoiden sairaanhoidosta vastuussa olevilta valtioilta saatavilla korvauksilla.

Esityksessä ehdotetun muutoksen myötä EU-tutkinto-opiskelijan opiskeluterveydenhuollon palveluiden käytöstä aiheutuvat kulut kohdistuisivat opiskelijan sairaanhoidon kustannuksista vastuussa olevaan valtioon. Voidaan arvioida, että ehdotetun muutoksen jälkeen korkeakoulu-opiskelijoiden edut ja velvoitteet eivät perusteettomasti poikkeaisi toisistaan, minkä perustuslakivaliokunta on nostanut lausunnossaan esille (PeVL 33/2018 vp, s. 2). Siten veroluonteisen terveydenhoitomaksun maksuvapautuksesta olisi säädetty lakiehdotuksessa riittävän tarkkarajaisesti.

Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja

Esitykseen ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämistehtävänsä toteuttamiseksi välttämättömät henkilö- ja potilastiedot muistutuksen tai kantelun käsittelyä varten. Ehdotettua säännöstä tulee arvioida perustuslain 10 §:n valossa. Perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetään yksityiselämän sekä henkilötietojen suojasta, josta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen suojasta taattuna perusoikeutena on säädetty Euroopan unionin yleisessä tietosuoja-asetuksessa (tietosuoja-asetus) ja kansallisesti tietosuojalaissa (1050/2018). Lisäksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999, julkisuuslaki) ja sen 29 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen (PeVL 15/2018 vp).

Lähtökohtaisesti erityisten henkilötietojen käsittely on kielletty. Tällaisia erityisiä tai arkaluonteisia henkilötietoja ovat tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan perusteella esimerkiksi terveydentilatiedot. Näiden tietojen käsittely on kuitenkin sallittua, jos siitä on erikseen säädetty.

Lisäksi tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan terveydentilatietojen käsittely on sallittua silloin, kun terveydenhuollon palveluntarjoaja järjestäessään tai tuottaessaan palveluja käsittelee tässä toiminnassa saamiaan tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta taikka muita rekisteröidyn hoidon kannalta välttämättömiä tietoja.

Kansallinen liikkumavara pohjautuu keskeisiltä osin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin, eli tilanteisiin, joissa henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisäänteiseen tehtävään (c alakohta) tai jos se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (e alakohta).

Ehdotettu muutos Kelan oikeudesta saada ja käsitellä henkilö- ja potilastietoja kohdistuisi tietosuoja-asetuksen edellä mainittuihin arkaluonteisiin tietoihin ja ehdotettu muutos perustuu tietosuoja-asetuksen 6 art. 1 kohdan c ja e alakohtiin.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä valtakunnallisesti vastaa Kansaneläkelaitos ja opiskeluterveydenhuollon palveluiden tuottamista vastaa YTHS. Kela on henkilötietoja sisältävän terveydenhoitomaksun keräämiseen liittyvien tietojen rekisterinpitäjä. Sitä vastoin YTHS toimii rekisterinpitäjänä sen tuottamisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneille terveydenhuollon potilasasiakirjoille ja vastaa siten tietosuojasetuksen mukaisista rekisterinpitäjälle asetetuista velvollisuuksista.

Ehdotettavassa säännöksessä tulisi olla riittävän yksityiskohtaisesti ja selkeästi rajattu, mitä tietoja tiedonsaantioikeus voi ylipäänsä kattaa ja sääntelyä on arvioitava etenkin suhteessa perusoikeuksien yleisiin rajoittamisedellytyksiin. Ensinnäkin rajoitusten on perustuttava lakiin. Rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määritettyjä sekä hyväksyttäviä. Rajoitusten olennaisen sisällön tulee ilmetä laista ja rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Perusoikeuden ytimeen ulottuvaa rajoitusta ei voida säätää tavallisella lailla. Rajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi ja niiden tulee olla suhteellisuusvaatimusten mukaisia. Tarvittaessa on pohdittava, onko tavoite saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvien keinoin. Rajoitus ei saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan yhteiskunnallisen intressin painavuus suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään. Perusoikeuksia rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä. Rajoitukset eivät myöskään saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa (PeVM 25/1994 vp, s. 5).

Voidakseen hoitaa opiskeluterveydenhuoltolaisissa säädettyä opiskeluterveydenhuollon järjestämistehtävää, Kela tulisi olla oikeus saada YTHS:ltä välttämättömät, yksittäisen opiskelijan henkilö- ja potilastiedot esimerkiksi tilanteissa, missä laillisuusvalvoja pyytää Kelalta selvitystä tai lausuntoa korkeakouluopiskelijan tekemän kantelun tai muistutuksen vuoksi. Ilman riittävää tiedonsaantioikeutta Kelan kyky hoitaa järjestämistehtäväänsä sujuvasti vaikeutuisi. Lisäksi ilman lailla säädettyä tiedonsaantioikeutta Kela ei välttämättä saisi kaikkea tarvitsemaansa tietoa opiskeluterveydenhuollon epäkohdista, millä voisi olla vaikutusta esimerkiksi opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuteen, saavutettavuuteen tai riittävyteen.

Ehdotettu muutos turvaisi opiskelijan etua ja edistäisi opiskelijoiden oikeusturvaa, kun Kelan tiedonsaantioikeudesta olisi säädetty ja opiskeluterveydenhuoltolakiin liittyvien henkilö- ja terveydentilätietojen käsittely Kelassa olisi siten täsmällisesti ja tarkkarajaisesti rajattua sekä lailla säädettyä.

Perustuslakivaliokunta on painottanut, että erottelussa tietojen saamisen tai luovuttamisen tarpeellisuuden ja välttämättömyyden välillä on kyse tietosisältöjen laajuuden ohella myös siitä, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomaisella omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan (PeVL 15/2018 vp). Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhteensovittamiseksi (PeVL 17/2016 vp, s. 6).

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 17/2016 vp, s. 2-3). Arvioidessaan täsmällisyyttä ja sisältöä perustuslakivaliokunta on antanut erityistä merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina. Mikäli ehdotetut säännökset tietojen luovutuksesta ovat kohdistuneet myös arkaluonteisiin tietoihin, on tavallisen lain säätämisyjärjestyksen käyttämisen edellytyksenä ollut sääntelyn täsmentäminen selostetun perustuslakivaliokunnan viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä koskevan käytännön mukaiseksi (PeVL 38/2016 vp, s.3). Lisäksi valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmentämistä ja sisältöä (PeVL 38/2016 vp,3).

Esityksessä ehdotettua Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeutta on pyritty rajaamaan vain henkilön kantelujen ja muistutusten käsittelyn kannalta välttämättömiin, YTHS:ltä saataviin henkilö- ja potilastietoihin. Ehdotettavassa pykälässä myös säädettäisiin, mitä tarkoitusta varten Kelalla olisi välttämättömiä saada tietoja. Lisäksi välttämättömiä tietosisältöä on lain säännös-kohtaissa perusteluissa pyrittyä luettelemaan selkeästi.

Arvioidaan, että esitetyn pykälän sanamuoto täyttäisi rajoittamisedellytysten tarkkarajaisuus- ja täsmällisyysvaatimukset sekä lailla säätämisen vaatimuksen.

Asetuksenantovaltuutus

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia tässä perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarvittaessa tarkemmat säännökset Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle antaman selvityksen sisällöstä ja 2 ja 3 luvun toimeenpanosta ja rahoituksen toteuttamisesta.

Lisäksi ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarvittaessa tarkemmat säännökset Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle antaman selvityksen sisällöstä.

Kansaneläkelaitos toimii opiskeluterveydenhuoltopalvelujen järjestäjänä ja YTHS palveluiden tuottajana, mutta opiskeluterveydenhuollon yleinen ohjaus ja kehittäminen sekä opiskeluterveydenhuollon järjestämisen yleinen seuranta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Opiskeluterveydenhuoltolaki on ollut voimassa olevaa oikeutta vasta reilut kaksi vuotta ja lain toimeenpanossa on huomattu haasteita. Nyt kun lakiin esitetään muutoksia, olisi tarpeen varmistaa riittävien asetuksenantovaltuuksien mahdollisuus lakiin kuulumattomien, yksityiskohtaisempien asioiden säätämismahdollisuutta varten.

Ehdotetut asetuksenantovaltuudet ovat perustuslain edellyttämällä tavalla tarkkarajaisia ja niiden voidaan tämän vuoksi katsoa täyttävän perustuslain vaatimukset.

LUONNOS 12.6.2023

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotetut muutokset ovat sopuinnussa perustuslaissa säädettyjen perusoikeuksien kanssa ja lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 32 §,
muutetaan 2 §:n 3 momentti, 4 §:n 1 momentti, 2 ja 3 luku ja otsikko, 24 §:n 2 momentti, 25 §:n 1 momentti, 27 §:n 2 momentti, 29 §, 31 §:n otsikko ja 4 ja 5 momentti, sekä
lisätään 3 §:ään uusi 2 momentti, 4 §:ään uusi 3 momentti, 24 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, 31 §:ään uusi 6 momentti, lakiin uusi 31 b ja 34 a § seuraavasti:

2 §

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon oikeudet

Oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuu sen lukukauden loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi.

3 §

Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuollon sisältöä täsmennetään terveydenhuoltolain 23 §:n perusteella annetussa asetuksessa.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tässä laissa tarkoitettuun palveluntuottajaan sovelletaan lisäksi lakia sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) tässä laissa tarkoitettujen tehtävien osalta.

Mitä tässä laissa säädetään EU-valtiosta tai EU-valtioissa vakuutetusta henkilöstä, sovelletaan vastaavasti Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon, Sveitsiin ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan sekä näissä valtioissa vakuutettuihin tutkinto-opiskelijoihin (*EU-tutkinto-opiskelija*).

2 luku

Opiskeluterveydenhuollon rahoittaminen

14 §

Opiskeluterveydenhuollon rahoitusmalli

Opiskeluterveydenhuollon rahoituksessa hyväksyttävistä kustannuksista ovat opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset ottaen huomioon laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevat Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuullaan asettamat tavoitteet.

Opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksen rahoitus koostuu kansallisesta rahoitusosuudesta sekä Kansaneläkelaitoksen rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 a §:n perusteella maksamista valtion korvauksista.

Tässä laissa kansallisella rahoitusosuudella tarkoitetaan valtion Kansaneläkelaitokselle maksamaa opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuutta sekä opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle maksamia 25 §:ssä tarkoitettuja terveydenhoitomaksuja. Tavoitteena on, että valtion varoista katetaan 77 prosenttia ja opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta.

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut siten kuin Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:ssä säädetään.

15 §

Kansaneläkelaitoksen arvio opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio opiskeluterveydenhuollon seuraavan vuoden kokonaiskustannuksista, kansallisesta rahoitusosuudesta sekä terveydenhoitomaksun suuruudesta.

Arvio perustuu opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, taloudellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otetaan huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos. Lisäksi arviossa otetaan huomioon toimintaympäristön muutokset.

Arviota määrittäessään Kansaneläkelaitos ottaa huomioon arvioidut opiskeluterveydenhuollon käyttökustannukset ja perustamiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön hallintokustannuksista sen osan, joka kohdistuu tämän lain mukaiseen toimintaan.

Arvio seuraavan vuoden opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista muodostuu opiskeluterveydenhuollon palvelujen arvioidusta opiskelijakohtaisesta keskimääräisestä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuvien korkeakouluopiskelijoiden arvioidulla määrällä.

16 §

Sosiaali- ja terveysministeriön arvio hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii vuosittain arvion opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista sekä niiden rahoituksesta.

Arvio perustuu:

1) 15 §:ssä mainittuun Kansaneläkelaitoksen arvioon, jäljempänä 20 §:ssä tarkoitettuun selvitykseen sekä mahdollisesti toimitettuihin muihin selvityksiin ja arvioihin;

2) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämään opiskeluterveydenhuoltoa koskevaan tietoon;

3) muihin käytettävissä oleviin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tilaa koskeviin selvityksiin ja tietoihin.

Hyväksyttävien kokonaiskustannusten arvioissa on edellä mainitusta poiketen otettava huomioon opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamista koskeva muutos, joka johtuu laista tai asetuksesta taikka toimintaympäristön olennaisesta muutoksesta.

Arvioissa hyväksyttäviä kokonaiskustannuksia korotetaan vuosittain kuitenkin enintään työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

17 §

Opiskeluterveydenhuollon lisärahoitus toimintavuoden aikana

Valtio vastaa siitä, että Kansaneläkelaitoksen käytettävissä on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon riittävä rahoitus, jos se on välttämätöntä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden turvaamiseksi.

Hyväksyttävät kokonaiskustannukset voidaan tarkistaa toimintavuoden aikana perustuen Kansaneläkelaitoksen esitykseen ja sosiaali- ja terveysministeriön tekemään kokonaisarvioon.

18 §

Valtion rahoitusosuuden ennakon suorittaminen Kansaneläkelaitokselle

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla järjestettävän opiskeluterveydenhuollon valtion rahoitusosuuden ennakon neljässä erässä vuoden aikana.

Kansaneläkelaitoksen on kymmenen pankkipäivää ennen erän maksupäivää ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle valtion maksuerän suuruus.

19 §

Lopullisten rahoitusosuuksien vahvistaminen

Kansaneläkelaitos vahvistaa opiskeluterveydenhuollon lopulliset valtion ja opiskelijoiden terveydenhoitomaksun rahoitusosuudet Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päätyttyä.

Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen tuotto ei jonakin vuonna kata kokonaan 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta, puuttuva osuus rahoitetaan valtion varoista. Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen tuotto on jonakin vuonna enemmän kuin 23 prosenttia kansallisesta rahoitusosuudesta, ylittävää osuutta ei palauteta opiskelijoille.

Valtion rahoitusosuuden ali- tai ylijäämä huomioidaan rahoitusosuuksien vahvistamisen jälkeen maksettavassa kuluvan vuoden ennakoerässä.

20 §

Kansaneläkelaitoksen selvitys opiskeluterveydenhuollon rahoituksesta ja toiminnasta

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön edellisestä vuonna tuottaman terveydenhuoltolain 17 §:n mukaisen opiskeluterveydenhuollon laadusta, saatavuudesta, saavutettavuudesta ja palvelujen toteutumisesta, kokonaiskustannuksista ja lopullisista rahoitusosuuksista.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarvittaessa tarkemmat säännökset Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle antaman selvityksen sisällöstä.

3 luku

Opiskeluterveydenhuollon kustannusten korvaaminen

21 §

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava ennakko

Kansaneläkelaitos maksaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon kansallisen rahoitusosuuden ennakkoa palvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Ennakko sisältää valtion osuuden ennakon sekä kertyneen terveydenhoitomaksun tuoton.

Kansaneläkelaitos suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle ennakon neljässä erässä vuoden aikana.

22 §

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava lopullinen korvaus

Kansaneläkelaitos tarkastaa opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset ja toiminnalle asetettujen laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevien tavoitteiden toteutumisen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päätyttyä.

Kansaneläkelaitos vahvistaa opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavan edellisen vuoden opiskeluterveydenhuollon lopullisen korvauksen. Kansaneläkelaitos vähentää vahvistamistaan kokonaiskustannuksista Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 a §:n perusteella maksetut korvaukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saamat muut tuotot. Lopullinen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saama korvaus voi olla enintään opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suurin vähennettynä edellä mainituilla korvauksilla ja tuotoilla.

Jos Kansaneläkelaitos havaitsee 1 momentin mukaista tarkastusta suorittaessaan, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle on maksettu liikaa ennakkoa, se tekee päätöksen liikaa maksetun ennakon (ylijäämä) palauttamisesta. Jos tarkastuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus ennakkoa suurempaan korvaukseen (alijäämä), Kansaneläkelaitos maksaa ennakon ja lopullisen rahoitusosuuden erotuksen. Rahoituksen yli- tai alijäämä huomioidaan kansallisen rahoituksen vahvistamisen jälkeen maksettavassa ennakkoerässä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarvittaessa tarkemmat säännökset 2 ja 3 luvun toimeenpanosta ja rahoituksen toteuttamisesta.

23 §

Takaisinperintä

Jos Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on käyttänyt opiskeluterveydenhuollon kustannusten kattamiseen tarkoitettua rahoitusta muuhun kuin tämän lain mukaiseen toimintaan, Kansaneläkelaitos tekee päätöksen takaisinperinnästä.

Takaisinperintä voidaan ottaa huomioon seuraavissa Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksamissa ennakoiden maksuerissä.

4 luku

Terveydenhoitomaksu

24 §

Terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuus

Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle viimeistään tammikuun 31 päivänä, maksu on suoritettava viimeistään maaliskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle tammikuun 31 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä heinäkuuta.

Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle viimeistään syyskuun 30 päivänä, maksu on suoritettava viimeistään marraskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle syyskuun 30 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta.

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 883/2004 ja kansainvälisellä sopimuksella on tämän luvun säännöksiä sovellettaessa etusija.

25 §

Terveydenhoitomaksun suuruus

Terveydenhoitomaksun suuruus määritellään siten, että terveydenhoitomaksun tuotolla kateetaan 14 §:ssä tarkoitettu opiskelijoiden rahoitusosuus kansallisesta rahoituksesta. Terveydenhoitomaksu on saman suuruinen kaikille opiskelijoille, jotka ovat maksuvelvollisia.

27 §

Terveydenhoitomaksun periminen ja viivästymismaksu

Jos opiskelija ei maksa terveydenhoitomaksua määräajassa, Kansaneläkelaitoksen on lähetettävä opiskelijalle maksumuistutus. Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu ja viivästymismaksu ovat suoraan ulosottokelpoisia. Maksut peritään, ja ne vanhentuvat siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään. Vanhentuminen laskeetaan maksun 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä erääntymisestä.

5 luku

Rekisterit ja tietojen luovuttaminen

29 §

Potilastietojen rekisterinpito

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta

(yleinen tietosuoja-asetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu rekisterinpitäjä sen tuottamisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneille terveydenhuollon potilasasiakirjoille.

Lain 13 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa Kansaneläkelaitos toimii rekisterinpitäjänä 1 momentissa säädetystä poiketen.

31 §

Kansaneläkelaitoksen oikeus saada tietoja

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämänsä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon saatavuuden, saavutettavuuden, laadun, vaikuttavuuden, taloudellisuuden, tuottavuuden ja jatkuvan kehityksen seuraamiseksi ja arvioimiseksi tarvitsemiaan tietoja. Nämä tiedot eivät saa sisältää henkilötietoja.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus tarkastaa säätiön kirjanpito ja suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimintaan ja tiloihin kohdistuva arviointi ennalta ilmoitettuna ajankohtana. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada 4–6 momentissa tarkoitettuja tietoja koskee myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön muilta palveluntuottajilta hankkimia tässä laissa tarkoitettuja palveluja.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämistehdänsä toteuttamiseksi välttämättömät henkilö- ja potilastiedot muistutuksen tai kantelun käsittelemiseksi varten.

31 b §

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön velvollisuus luovuttaa tietoja

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on velvollinen toimittamaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämään perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisteriin tarvittavat tiedot.

34 a §

Päätöksen tiedoksianto

Kansaneläkelaitoksen tämän lain nojalla antaman päätöksen tiedoksiannossa noudatetaan sitä, mitä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 20 a §:ssä säädetään etuuspäätöksen tiedoksiannosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n 1 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 425/2021, seuraavasti:

12 d §

Sosiaaliturvan yleisrahasto

Sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitettut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädettyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut. Lisäksi sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 21 ja 22 §:n mukaiset ennakot ja korvaukset Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.2023

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

...ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 32 §,
muutetaan 2 §:n 3 momentti, 4 §:n 1 momentti, 2 ja 3 luku ja otsikko, 24 §:n 2 momentti, 25 §:n 1 momentti, 27 §:n 2 momentti, 29 §, 31 §:n otsikko ja 4 ja 5 momentti, sekä
lisätään 3 §:ään uusi 2 momentti, 4 §:ään uusi 3 momentti, 24 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, 31 §:ään uusi 6 momentti, lakiin uusi 31 b ja 34 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon oikeutetut

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon oikeutetut

Oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuu sen lukukauden *tai lukuvuoden* loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi.

Oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuu sen lukukauden loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi.

3 §

3 §

Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuollon sisältöä täsmennetään terveydenhuoltolain 23 §:n perusteella annetussa asetuksessa.

4 §

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tässä laissa tarkoitettuun palveluntuottajaan sovelletaan lisäksi yksityisestä terveydenhuollosta annettua lakia (152/1990) sekä

Tässä laissa tarkoitettuun palveluntuottajaan sovelletaan lisäksi *lakia sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023)* sekä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lakia (621/1999) tässä laissa tarkoitettujen tehtävien osalta.

viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lakia (621/1999) tässä laissa tarkoitettujen tehtävien osalta.

Mitä tässä laissa säädetään EU-valtiosta tai EU-valtiossa vakuutetusta henkilöstä, sovelletaan vastaavasti Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon, Sveitsiin ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan sekä näissä valtioissa vakuutettuihin tutkinto-opiskelijoihin (EU-tutkinto-opiskelija).

2 luku

2 luku

Opiskeluterveydenhuollon rahoitus

Opiskeluterveydenhuollon rahoittaminen

14 §

14 §

Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kustannukset

Opiskeluterveydenhuollon rahoitusmalli

Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kustannuksista ovat opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset ottaen huomioon laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevat Kansaneläkelaitoksen järjestämistä vastaavallaan asettamat tavoitteet.

Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävien kokonaiskustannukset muodostuvat opiskelijalle annettavien opiskeluterveydenhuollon palvelujen opiskelijakohtaisesta hyväksyttävästä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden korkeakouluopiskelijoiden määrällä.

Opiskeluterveydenhuollon rahoituksessa hyväksyttävistä kustannuksista ovat opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset ottaen huomioon laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevat Kansaneläkelaitoksen järjestämistä vastaavallaan asettamat tavoitteet.

Opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksen rahoitus koostuu kansallisesta rahoitusosuudesta sekä Kansaneläkelaitoksen rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 a §:n perusteella maksamista valtion korvauksista.

Tässä laissa kansallisella rahoitusosuudella tarkoitetaan valtion Kansaneläkelaitokselle maksamaa opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuutta sekä opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle maksamia 25 §:ssä tarkoitettuja terveydenhoitomaksuja. Tavoitteena on, että valtion varoista katetaan 77 prosenttia ja opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta.

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut siten kuin Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:ssä säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

Arvio hyväksyttävistä kustannuksista

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii vuosittain arvon 14 §:ssä tarkoitetuista opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kustannuksista. Arvio perustuu opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, taloudellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otetaan huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos.

Sosiaali- ja terveysministeriön laatima arvio perustuu:

1) Kansaneläkelaitoksen toimittamiin 21 §:ssä tarkoitettuihin ja muihin selvityksiin ja arvioihin;

2) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämään opiskeluterveydenhuoltoa koskevaan tietoon;

3) muihin käytettävissä oleviin sekä korkeakouluopiskelijoiden että muiden opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tilaa koskeviin selvityksiin ja tietoihin.

16 §

Hyväksyttävien kustannusten tarkistaminen

Hyväksyttävät kustannukset tarkistetaan vuosittain 15 §:ssä tarkoitetun arvioinnin perusteella, kuitenkin enintään työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

15 §

Kansaneläkelaitoksen arvio opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio opiskeluterveydenhuollon seuraavan vuoden kokonaiskustannuksista, kansallisesta rahoitusosuudesta sekä terveydenhoitomaksun suuruudesta.

Arvio perustuu opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, taloudellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otetaan huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos. Lisäksi arviossa otetaan huomioon toimintaympäristön muutokset.

Arviota määrittäessään Kansaneläkelaitos ottaa huomioon arvioidut opiskeluterveydenhuollon käyttökustannukset ja perustamiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön hallintokustannuksista sen osan, joka kohdistuu tämän lain mukaiseen toimintaan.

Arvio seuraavan vuoden opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista muodostuu opiskeluterveydenhuollon palvelujen arvioidusta opiskelijakohtaisesta keskimääräisestä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuvien korkeakouluopiskelijoiden arvioidulla määrällä.

16 §

Sosiaali- ja terveysministeriön arvio hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii vuosittain arvon opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista sekä niiden rahoituksesta.

Arvio perustuu:

Voimassa oleva laki

Eduskunta päättää vuosittain opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kustannuksista ja valtion rahoituksesta valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Hyväksyttävien kustannusten tarkistuksessa on I momentista poiketen otettava huomioon opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamista koskeva muutos, joka johtuu laista tai asetuksesta taikka toimintaympäristön olennaisesta muutoksesta.

17 §

Rahoituksen periaatteet

Opiskeluterveydenhuollon rahoitus koostuu opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle suorittamista 25 §:ssä tarkoitetuista terveydenhoitomaksuista ja valtion Kansaneläkelaitokselle maksamasta rahoituksesta.

Valtion varoista rahoitetaan 77 prosenttia opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla rahoitetaan 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista.

Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksut eivät jonakin vuonna kata kokonaan 23:a prosenttia hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, puuttuva osuus rahoitetaan 2 momentista poiketen valtion varoista. Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksut ovat jonakin vuonna enemmän kuin 23 prosenttia hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, ylittävää osuutta ei palauteta opiskelijoille.

Ehdotus

1) 15 §:ssä mainittuun Kansaneläkelaitoksen arvioon, jäljempänä 20 §:ssä tarkoitettuun selvitykseen sekä mahdollisesti toimitettuihin muihin selvityksiin ja arvioihin;

2) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämään opiskeluterveydenhuoltoa koskevaan tietoon;

3) muihin käytettävissä oleviin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tilaa koskeviin selvityksiin ja tietoihin.

Hyväksyttävien kokonaiskustannusten arvioissa on edellä mainitusta poiketen otettava huomioon opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamista koskeva muutos, joka johtuu laista tai asetuksesta taikka toimintaympäristön olennaisesta muutoksesta.

Arviossa hyväksyttäviä kokonaiskustannuksia korotetaan vuosittain kuitenkin enintään työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

17 §

Opiskeluterveydenhuollon lisärahoitus toimintavuoden aikana

Valtio vastaa siitä, että Kansaneläkelaitoksen käytettävissä on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon riittävä rahoitus, jos se on välttämätöntä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden turvaamiseksi.

Hyväksyttävät kokonaiskustannukset voidaan tarkistaa toimintavuoden aikana perustuen Kansaneläkelaitoksen esitykseen ja sosi-aali- ja terveysministeriön tekemään kokonaisarvioon.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

Opiskeluterveydenhuollon lisärahoitus ennakoinnattomassa tilanteessa

Sen lisäksi, mitä 17 §:ssä säädetään, valtio vastaa siitä, että Kansaneläkelaitoksen käytettävissä on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon riittävä rahoitus, jos se on välttämätöntä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden turvaamiseksi äkillisestä ja ennakoimattomasta syystä johtuen.

19 §

Valtion rahoitusosuuden suoritukset

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle neljässä erässä vuoden aikana tämän lain nojalla järjestettävän opiskeluterveydenhuollon valtion rahoitusosuuden. Kansaneläkelaitoksen on kymmenen pankkipäivää ennen *kunkin* erän maksupäivää ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle valtion maksuerän suuruus.

18 §

Valtion rahoitusosuuden ennakon suorittaminen Kansaneläkelaitokselle

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla järjestettävän opiskeluterveydenhuollon valtion *rahoitusosuuden ennakon neljässä erässä vuoden aikana.*

Kansaneläkelaitoksen on kymmenen pankkipäivää ennen erän maksupäivää ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle valtion maksuerän suuruus.

19 §

Lopullisten rahoitusosuuksien vahvistaminen

Kansaneläkelaitos vahvistaa opiskeluterveydenhuollon lopulliset valtion ja opiskelijoiden terveydenhoitomaksun rahoitusosuudet Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päätyttyä.

Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen tuotto ei jonakin vuonna kata kokonaan 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta, puuttuva osuus rahoitetaan valtion varoista. Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen tuotto on jonakin vuonna enemmän kuin 23 prosenttia kansallisesta rahoitusosuudesta, ylittävää osuutta ei palauteta opiskelijoille.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

Kansaneläkelaitoksen toimintakulut

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut siten kuin Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:ssä säädetään.

21 §

Kansaneläkelaitoksen selvitykset ja arvio

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle selvitykset Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön edellisenä vuonna tuottaman opiskeluterveydenhuollon toteutumisesta.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain helmikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio seuraavalle vuodelle vahvistettavasta opiskelijoiden terveydenhoitomaksun suuruudesta.

3 luku

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava korvaus

20 §

Kansaneläkelaitoksen selvitys opiskeluterveydenhuollon rahoituksesta ja toiminnasta

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön edellisenä vuonna tuottaman terveydenhuoltolain 17 §:n mukaisen opiskeluterveydenhuollon laadusta, saatavuudesta, saavutettavuudesta ja palvelujen toteutumisesta, kokonaiskustannuksista ja lopullisista rahoitusosuuksista.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarvittaessa tarkemmat säännökset Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle annettaman selvityksen sisällöstä.

3 luku

Opiskeluterveydenhuollon kustannusten korvaaminen

21 §

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava ennakko

Kansaneläkelaitos maksaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon kansallisen rahoitusosuuden ennakkoa palvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Ennakko sisältää valtion osuuden ennakon sekä kertyneen terveydenhoitomaksun tuoton.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

Korvauksen maksaminen

Kansaneläkelaitos maksaa korvauksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista. Korvaus perustuu opiskelijakohtaiseen hyväksyttävään kustannukseen ja arvioidaan opiskelijamäärästä.

Korvausta määrittäessään Kansaneläkelaitos ottaa huomioon opiskeluterveydenhuollon käyttökustannukset ja perustamiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön hallintokustannuksista sen osan, joka kohdistuu tämän lain mukaiseen toimintaan.

Kansaneläkelaitos suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle korvauksen neljässä erässä vuoden aikana.

Korvauksen määrä tarkistetaan lopullisen opiskelijamäärän mukaisesti. Lopullinen opiskelijamäärä on kevät- ja syyslukukausien opiskelijamäärien keskiarvo. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarvittaessa tarkemmat säännökset korvauksen määrän tarkistamisesta.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päätyttyä Kansaneläkelaitos tarkastaa opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kustannukset ja toiminnalle asetettujen laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevien tavoitteiden toteutumisen.

22 §

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava lopullinen korvaus

Kansaneläkelaitos tarkastaa opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset ja toiminnalle asetettujen laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevien tavoitteiden toteutumisen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päätyttyä.

Kansaneläkelaitos vahvistaa opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavan edellisen vuoden opiskeluterveydenhuollon lopullisen korvauksen. Kansaneläkelaitos vähentää vahvistamistaan kokonaiskustannuksista Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain 20 a §:n perusteella maksetut korvaukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saamat muut tuotot. Lopullinen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saama korvaus voi olla enintään opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruisen vähennettynä edellä mainituilla korvauksilla ja tuotoilla.

Jos Kansaneläkelaitos havaitsee 1 momentin mukaista tarkastusta suorittaessaan, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle on maksettu liikaa ennakkoa, se tekee päätöksen liikaa maksetun ennakon (ylijäämä) palauttamisesta. Jos tarkastuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus ennakkoa suurempaan korvaukseen (alijäämä), Kansaneläkelaitos maksaa ennakon ja lopullisen rahoitusosuuden erotuksen. Rahoituksen yli- tai alijäämä huomioidaan kansallisen rahoituksen vahvistamisen jälkeen maksettavassa ennakoerässä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarvittaessa tarkemmat säännökset 2 ja 3 luvun

Voimassa oleva laki

Ehdotus

toimeenpanosta ja rahoituksen toteuttamisesta.

23 §

23 §

Takaisinperintä ja lisäsuoritus

Takaisinperintä

Jos Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on käyttänyt korvausta muuhun kuin tämän lain mukaiseen toimintaan, Kansaneläkelaitos tekee päätöksen korvauksen takaisinperinnästä.

Jos Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on käyttänyt *opiskeluterveydenhuollon kustannusten kattamiseen tarkoitettua rahoitusta* muuhun kuin tämän lain mukaiseen toimintaan, Kansaneläkelaitos tekee päätöksen takaisinperinnästä.

Jos Kansaneläkelaitos havaitsee 22 §:n 4 momentissa tarkoitettua tarkistusta suorittaessaan, että korvausta on maksettu liikaa, se tekee päätöksen liikaa maksetun korvauksen takaisinperinnästä. Jos tarkistuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus lisäkorvaukseen, Kansaneläkelaitos maksaa lisäkorvauksen sen jälkeen, kun korvauksen tarkistus on tehty.

(2 mom kumotaan)

Takaisinperintä tai lisäsuoritus voidaan ottaa huomioon seuraavissa Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksamissa korvauksen maksuerissä.

Takaisinperintä voidaan ottaa huomioon seuraavissa Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksamissa *enakoiden* maksuerissä.

4 luku

4 luku

Terveydenhoitomaksu

Terveydenhoitomaksu

24 §

24 §

Terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuus

Terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuus

Kevätlukukauden maksu on suoritettava viimeistään tammikuun 31 päivänä ja syyslukukauden maksu viimeistään syyskuun 30 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle tammikuun 31 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä heinäkuuta. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle syyskuun 30 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta.

Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle viimeistään tammikuun 31 päivänä, maksu on suoritettava viimeistään maaliskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle tammikuun 31 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä heinäkuuta.

Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle viimeistään syyskuun 30 päivänä, maksu on suoritettava viimeistään marraskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle syyskuun 30 päivän jälkeen,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta.

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 883/2004 ja kansainvälisellä sopimuksella on tämän luvun säännöksiä sovellettaessa etusija.

25 §

25 §

Terveydenhoitomaksun suuruus

Terveydenhoitomaksun suuruus

Terveydenhoitomaksun suuruus määrätään siten, että *valtion rahoitusosuudella ja* terveydenhoitomaksun tuotoilla katetaan 14 §:ssä tarkoitetut hyväksyttävät opiskeluterveydenhuollon kustannukset. Maksua määrättäessä noudatetaan, mitä 17 §:ssä säädetään opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuuksista. Terveydenhoitomaksun suuruus määrätään siten, että opiskelijoiden rahoitusosuus jaetaan arvioidulla läsnä oleviksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrällä. Terveydenhoitomaksu on saman suuruinen kaikille opiskelijoille.

Terveydenhoitomaksun suuruus *määritellään* siten, että terveydenhoitomaksun tuotolla katetaan 14 §:ssä *tarkoitettu* opiskelijoiden rahoitusosuus kansallisesta rahoituksesta. Terveydenhoitomaksu on saman suuruinen kaikille opiskelijoille, jotka ovat mak-suvelvollisia.

27 §

27 §

Terveydenhoitomaksun periminen ja viivästy-
mismaksu

Terveydenhoitomaksun periminen ja viivästy-
mismaksu

Jos opiskelija ei maksa terveydenhoitomaksua määräajassa, Kansaneläkelaitoksen on lähetettävä opiskelijalle maksumuistutus. Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu ja viivästymismaksu ovat suoraan ulosottokelpoisia. Maksut peritään, ja ne vanhentuvat siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään. Vanhentuminen lasketaan maksun tämän lain 24 §:n 2 momentissa säädetystä erääntymisestä.

Jos opiskelija ei maksa terveydenhoitomaksua määräajassa, Kansaneläkelaitoksen on lähetettävä opiskelijalle maksumuistutus. Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu ja viivästymismaksu ovat suoraan ulosottokelpoisia. Maksut peritään, ja ne vanhentuvat siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään. Vanhentuminen lasketaan maksun 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä erääntymisestä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 luku

5 luku

Rekisterit ja tietojen luovuttaminen

Rekisterit ja tietojen luovuttaminen

29 §

29 §

Potilastietojen rekisterinpito

Potilastietojen rekisterinpito

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu rekisterinpitäjä sen tuottamisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneille terveydenhuollon potilasasiakirjoille. *Lain 13 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa Kansaneläkelaitos toimii rekisterinpitäjänä edellä säädetystä poiketen.*

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu rekisterinpitäjä sen tuottamisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneille terveydenhuollon potilasasiakirjoille.

Lain 13 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa Kansaneläkelaitos toimii rekisterinpitäjänä 1 momentissa säädetystä poiketen.

31 §

31 §

Tiedonsaanti ja tietojen luovutus

Kansaneläkelaitoksen oikeus saada tietoja

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada sallasapitosäännösten estämättä ja korvauksetta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämänsä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon saatavuuden, saavutettavuuden, laadun, vaikuttavuuden, taloudellisuuden, tuottavuuden ja jatkuvan kehityksen seuraamiseksi ja arvioimiseksi tarvitsemiaan tietoja. Nämä tiedot eivät saa sisältää henkilö-tietoja. *Lisäksi* Kansaneläkelaitoksella on oikeus tarkastaa säätiön kirjanpito ja suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimintaan ja tiloihin kohdistuva arviointi ennalta ilmoitettuna ajankohtana. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada *tässä* momentissa tarkoitettut tiedot koskee myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön muilta palveluntuottajilta hankkimia tässä laissa tarkoitettuja palveluja.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada sallasapitosäännösten estämättä ja korvauksetta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämänsä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon saatavuuden, saavutettavuuden, laadun, vaikuttavuuden, taloudellisuuden, tuottavuuden ja jatkuvan kehityksen seuraamiseksi ja arvioimiseksi tarvitsemiaan tietoja. Nämä tiedot eivät saa sisältää henkilö-tietoja.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus tarkastaa säätiön kirjanpito ja suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimintaan ja tiloihin kohdistuva arviointi ennalta ilmoitettuna ajankohtana. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada momentissa *4–6 tarkoitettuja tietoja* koskee myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön muilta palveluntuottajilta hankkimia tässä laissa tarkoitettuja palveluja.

LUONNOS 12.6.2023

Voimassa oleva laki

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on velvollinen toimittamaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämään perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisteriin tarvittavat tiedot.

32 §

Teknisen yhteyden käyttö rekisteritietojen luovutuksessa

Edellä 31 §:ssä tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Ehdotus

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämistehtävänsä toteuttamiseksi välttämättömät henkilö- ja potilastiedot muistutuksen tai kantelun käsittelyä varten.

31 b §

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön velvollisuus luovuttaa tietoja

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on velvollinen toimittamaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämään perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisteriin tarvittavat tiedot.

32 §

Teknisen yhteyden käyttö rekisteritietojen luovutuksessa

(kumotaan)

34 a §

Tiedoksianto

Kansaneläkelaitoksen tämän lain nojalla antaman päätöksen tiedoksiannossa noudatetaan sitä, mitä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 20 a §:ssä säädetään etuuspäätöksen tiedoksiannosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

2.

Laki

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n 1 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 425/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 d §

12 d §

Sosiaaliturvan yleisrahoitus

Sosiaaliturvan yleisrahoitus

Sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädetty etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut. Lisäksi sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 22 §:n mukaiset korvaukset Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädetty etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut. Lisäksi sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 21 ja 22 §:n mukaiset *ennakot ja* korvaukset Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .